

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN
DİJİTAL ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE
ALINARAK ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)
TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı
30 Haziran 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- 1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Komisyonun 25 Haziran 2026 tarihinde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gerçekleştirdiği çalışma ziyaretine, bugünkü toplantıda dinlenecek kişi ve kuruluşlara ilişkin açıklaması
- 2.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın yapılan sunumlara ilişkin görüşmedeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 3.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Komisyonun 1/7/2026 ve 16/7/2026 tarihlerinde yapacağı toplantılara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

- 1.- Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya'nın, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da okullarda meydana gelen olaylara neden olan koşullar, okul şiddetini besleyen yapısal etkenler, dijital riskler ile okul içi şiddet arasındaki ilişki, risk grupları, kamu politikasındaki temel eksiklikler ve somut önerileri hakkında sunumu
- 2.- Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar'ın, hazırladıkları ayrıntılı rapor, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki okullardaki şiddet olayları üzerinden Derneğin görüşü, risk faktörleri, politika ve mevzuat önerileri hakkında sunumu
- 3.- Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin'in, dijital bağımlılıklarla ilgili konular, Yeşilay olarak okullarda neleri sundukları ve çözüm önerileri hakkında sunumu
- 4.- Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen'in, HUDER olarak tatbikata yönelik tavsiyeleri, hazırladıkları rapor ve temel önerileri hakkında sunumu
- 5.- İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık'ın, Vakfın çalışmaları, okul saldırıları sonrasında attıkları adımlar ve bu çalışmalar sonucunda hazırladıkları rapor ile temel önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

- 1.- Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya, Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar, Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin, Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen ve İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN
DİJİTAL ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE
ALINARAK ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)

-----0-----
8'inci Toplantı
30 Haziran 2026 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt,

Komisyonun 25 Haziran 2026 tarihinde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gerçekleştirdiği çalışma ziyaretine, bugünkü toplantıda dinlenecek kişi ve kuruluşlara,

Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın yapılan sunumlara ilişkin görüşmedeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

Komisyonun 1/7/2026 ve 16/7/2026 tarihlerinde yapacağı toplantılara,

İlişkin açıklama yaptı.

Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya tarafından, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da okullarda meydana gelen olaylara neden olan koşullar, okul şiddetini besleyen yapısal etkenler, dijital riskler ile okul içi şiddet arasındaki ilişki, risk grupları, kamu politikasındaki temel eksiklikler ve somut önerileri,

Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar tarafından, hazırladıkları ayrıntılı rapor, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki okullardaki şiddet olayları üzerinden Derneğin görüşü, risk faktörleri, politika ve mevzuat önerileri,

Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin tarafından, dijital bağımlılıklarla ilgili konular, Yeşilay olarak okullarda neleri sundukları ve çözüm önerileri,

Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen tarafından, HUDER olarak tatbikata yönelik tavsiyeleri, hazırladıkları rapor ve temel önerileri,

İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık tarafından, Vakfın çalışmaları, okul saldırıları sonrasında attıkları adımlar ve bu çalışmalar sonucunda hazırladıkları rapor ile temel önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya, Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar, Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin, Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen ve İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.58'de toplantıya son verildi.

30 Haziran 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.07
BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)
BAŞKAN VEKİLİ: Lutfiye Selva ÇAM (Ankara)
SÖZCÜ: İsa Mesih ŞAHİN (İstanbul)
KÂTİP: İbrahim ÖZYAVUZ (Şanlıurfa)

----- 0 -----

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli uzmanlarımız, değerli basın mensupları; hepinize öncelikle hoş geldiniz diyorum.

Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 8'inci Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yeter sayımız vardır, toplantıyı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Komisyonun 25 Haziran 2026 tarihinde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gerçekleştirdiği çalışma ziyaretine, bugünkü toplantıda dinlenecek kişi ve kuruluşlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli milletvekilleri, bir önceki toplantımızda sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini dinlemiştik.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, özür dilerim; çoğunluk yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - 8 kişi var, 8 kişi var.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - 20 kişi ama...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam, 8 kişiyle toplanabiliyoruz. 9 kişiyiz, 1 kişi de fazlayız, eksik yok.

Ayrıca, kurum ziyaretlerimiz kapsamında Komisyon olarak 25 Haziran 2026 tarihinde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına çalışma ziyareti gerçekleştirdik. Ziyaretimizde ilgili heyetten, dünyada ve ülkemizde dijital görünüm, Türkiye'nin dijital görünürlüğü ve risk yönetimi, çocukların dijital dünyası, dijital çağda güvenli toplum, dijital platformların çocuk ve gençler üzerindeki etkileri, oyunlar ve suça sürüklenme riskleri, sosyal medya platformlarında çocukları korumaya yönelik önlemler, ülkemizde yaşayan aşırıcılık faaliyetleri, dijital bağımlılık ve siber zorbalık, siber âlemde karşılaşılan tehditler, erişim engelleme kapsamında yapılan çalışmalar, medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta yaşanan saldırı sonrası yapılan çalışmalar ile kurumun çalışmaları, koordinasyon ve süreç yönetimiyle ilgili konular üzerinde yapılan sunumları dinledik, istişarelerde ve değerlendirmelerde bulunduk. Ayrıca, Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından özellikle çocuk ve gençler üzerinde teknoloji bağımlılığı ve siber zorbalığı önlemek, güvenli ve bilinçli internet kullanımını sağlamak amacıyla kurulan SİBERAY Programı kapsamında yapılan çalışmalar, bilinçlendirme faaliyetleri ve hedeflediği çalışmalar hakkında bilgi aldık.

Kıymetli milletvekilleri, bugünkü toplantımızda da değerli katılımcılarımızı dinlemeye devam ediyoruz. Bugünkü toplantımızda, Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Nilay Kaya'nın, yine, Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı ve Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Öğretim Üyesi Profesör Doktor Selçuk Candansayar'ın, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Akademi Direktörü Hakan Çetin'in, Hukuki Araştırmalar Derneği adına Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Avukat Fatih Ruşen'in, İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık'ın konumuzla ilgili sunumlarını dinleyeceğiz. Sunumların ardından konuya ilişkin soru, görüş ve değerlendirmelerimizi alarak müzakere edeceğiz.

Değerli basın mensupları, Komisyonumuzun bu aşamasında görsel basınımızı dışarıya davet ediyoruz, yazılı basın kalabilir.

Şimdi, değerli milletvekili arkadaşlarım, ben ilk sözü sunumu için Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya'ya veriyorum.

Buyurun Hocam.

Nilay Hanım, süreniz on beş dakika.

III.- SUNUMLAR

1.- Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya'nın, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da okullarda meydana gelen olaylara neden olan koşullar, okul şiddetini besleyen yapısal etkenler, dijital riskler ile okul içi şiddet arasındaki ilişki, risk grupları, kamu politikasındaki temel eksiklikler ve somut önerileri hakkında sunumu

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye Psikiyatri Derneğinin, Aile Vakfının, Hukuki Araştırmalar Derneğinin, Yeşilay Derneğinin değerli temsilcileri, saygıdeğer katılımcılar; öncelikle böylesine önemli bir konuda Meclis araştırması yürütülmesini son derece kıymetli bulduğumuzu ifade etmek isterim. Sosyoloji Derneği adına değerli meslektaşım Aksu Hocamızla birlikte bu Komisyonunda yer almaktan büyük onur ve memnuniyet

duymaktayız. Çocuklarımızın güvenliğini doğrudan ilgilendiren bir kritik meselede bilimsel birikimimizi sizlerle paylaşma, Komisyonumuzun çalışmalarına derneğimiz adına katkı sunma fırsatını bize tanıdığınız için şükranlarımızı sunarız.

Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta okullarda meydana gelen olaylar ile çocukların dijital ortamlarda karşı karşıya kaldıkları riskleri birlikte alan bu Komisyonun oluşum amacı, meselenin artık yalnızca münferit disiplin sorunları çerçevesinde değil, daha geniş bir toplumsal dönüşüm bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini de göstermektedir.

Kısaca Sosyoloji Derneğimizden de bahsedersen; 1990 yılında Profesör Doktor Birsen Gökçe Hocamızın öncülüğünde Ankara'da kurulmuş, bugün ise Başkanımız Profesör Doktor Sibel Kalaycıoğlu'nun liderliğinde çalışmalarını sürdürmektedir. Derneğimiz ulusal ölçekte yürüttüğü bilimsel ve toplumsal çalışmaları Uluslararası Sosyoloji Derneği ve Avrupa Sosyoloji Derneği üyesi olan ülkelerle küresel düzlemde de görünür kılmakta, böylece Türkiye'de üretilen sosyolojik bilgi ve deneyimi uluslararası ağlarla buluşturan güçlü bir platformda da işlev görmektedir.

Evet, bugünkü temel konumuza bakarsak yani temel tez, bugün tartıştığımız bu konu münferit mi, yapısal mı? Buradaki tezi şöyle ifade etmek isterim sosyolojik bağlamda: Türkiye'de okul şiddetindeki artışı yalnızca bireysel öfke, psikolojik kırılganlık ya da tekil güvenlik zaafılarıyla açıklamak artık yeterli değildir. Karşı karşıya olduğumuz olgu, karşımızdaki olay; okul, aile, mahalle, akran grupları, dijital platformlar ve toplumsal eşitsizliklerin kesişiminde şekillenen, çok katmanlı bir sosyal risk alanıdır. UNESCO'nun da yaptığı çalışmalar, okul şiddeti ve zorbalığın tek tek öğrencilerin dijital davranışları olmadığını, tek tek öğrencilerin davranışlarından ibaret olmadığını; okul ortamı, kurumsal normlar, toplumsal güç ilişkileri ve dijital etkileşimlerle birlikte ele alınması gerektiğini de vurgulamakta. Bu nedenle, öncelikle şu soruya yanıt vermemizin önemli olduğunu düşünüyoruz: Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da yaşanan olaylar münferit midir yoksa yapısal bir dönüşümün işareti midir? Burada dikkatli bir ayırım yapmak gerekir ki her olayın kendine özgü koşulları olabilir. Dolayısıyla, olayların biçimi münferit görülebilir ancak bu olayların ortaya çıkmasına imkân veren zemin büyük ölçüde yapısalıdır. Çünkü bugün çocukların çatışma deneyimi artık sadece okul koridorlarında yaşanmamakta, dijital mecralarda başlamış bir dışlanma, aşağılanma ya da tehdit okulda fiziksel gerilime dönüşebilmekte hatta okulda yaşanan bir olay ise birkaç dakika içinde sosyal medya ve mesajlaşma grupları aracılığıyla büyütülmekte ve yeniden yeniden üretilmektedir.

Evet, okul şiddetini besleyen dört yapısal etkeni ele aldığımızda, okul şiddetinin son yıllarda artmasına yol açan sosyolojik dinamiklere baktığımızda birincisinin okul aidiyetindeki zayıflama olduğunu yapılan araştırmalarda da uluslararası çalışmalarda da destekleyen veriler var karşımızda. Okulda güvenlik riskleri arttıkça öğrencilerin kendilerini daha az güvende hissetmeleri ya da öğretmen desteğinin zayıflamasıyla aidiyet duygusunun gerilediğini göstermekte çalışmalar. Ne olur aidiyet zayıfladığında? Bir: Okul ortamında çocuk kuruma bağlı bir özne olmaktan çıkar, görünür olmak, statü kazanmak ya da dışlanmaktan korunmak için akran ilişkilerinde sertleşmeye daha açık hâle gelir. İkinci önemli dinamik ise akran ilişkilerinin dijitalleşmesiyle birlikte şiddetin süreklilik kazanmasıdır. Geçmişte okul çıkışında sona erebilecek bir zorbalık, bugün sosyal medya, çevrim içi oyunlar, mesajlaşma uygulamaları ve kapalı dijital gruplar sayesinde yirmi dört saat boyunca sürebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı araştırmalarda da yaklaşık her 6 okul çağındaki çocuktan 1'i siber zorbalığa maruz kalmakta ve siber zorbalık oranları da önceki dönemlere göre giderek artış göstermekte. Diğer üçüncü bir dinamik ise yine sosyolojik bağlamda, sosyal eşitsizliklerin ve dışlanmanın okul dışı ilişkilere de yansması. Yine UNESCO'nun bir yaklaşımı bize zorbalığın yalnızca kişiler arası değil, güç dengesizliğine dayanan sosyal bir süreç olduğunu da vurgulamakta. Yoksulluk, yerel dışlanma, etnik ya da kültürel damgalanma, başarısızlık korkusu, okuldan kopuş riski ve aile içi gerilimler çocukları hem mağduriyet hem de faillik açısından daha da kırılgan hâle getirmekte. Dördüncü dinamiğe baktığımızda da yetişkinlerin gözetimi ve rehberliğinin dijital çağın hızına yetişememesidir. Çocukların çevrim içi etkileşimleri aile, öğretmen, kurumlar tarafından çoğu zaman geç fark edilmekte. Böyle bir durumda da çocuk çevrim içi şiddetle yalnız başına baş etmeye çalışmakta, bu yalnızlık bazen öfkeye, bazen geri çekilmeye, bazen de misilleme davranışı olarak okul ortamına taşınmaktadır.

Dijital bir ortam ile okul içi şiddetin döngüsel bir ilişki olduğunu görmekteyiz sosyolojik bağlamda. Burada gene, dijital riskler ile okul içi şiddet arasındaki ilişkinin mekanik değil döngüsel olduğu görülmekte. Çocuk dijital ortamda aşağılama, ifşa, tehdit, alay ya da dışlanma yaşadığında bunun etkisini okulda görünür hâle getirir. Tersine, okul içinde başlayan bir çatışma da dijital dolaşıma girerek daha fazla izleyiciye, tanığa teşvik edici bir hâle gelerek yeniden üretilir. UNESCO'nun gene değerlendirmelerinde de sosyal medya çağında zorbalığın artık okul kapısında bitmediğini, çevrim ortamında büyüyerek çocukların güvenlik duygusunu da sürekli aşındırdığını göstermekte.

Risk grupları açısından baktığımızda bu olaylarda, üst üste binen kırılganlıkları da göz ardı etmememiz gerekiyor. Peki, hangi çocuk grupları daha yüksek risk altında? Bunları sabit ve tek boyutlu bir risk listesinin yerine, aslında üst üste binen kırılganlıklar yaklaşımını göz önünde bulundurarak değerlendirmemiz gerekir. Okul aidiyeti düşük olanlar, akran dışlanması yaşayanlar, yoksulluk ve sosyal dezavantaj içindeki çocuklar, yoğun denetimsiz dijital erişimi olanlar, aile içi iletişimi zayıf olanlar; görünüşü, dili, kimliği veya davranış kalıpları nedeniyle damgalanan öğrenciler ve okul başarısızlığıyla, sosyal dışlanmayla birlikte yaşayan ergenler daha yüksek risk altında kalanlardır. Evet, UNESCO da OECD de gene yaptığı çalışmalarda güvenli okul iklimi ve güçlü öğretmen desteğinin bu kırılganlıkları azaltıcı rol oynadığını göstermekte. Bu nedenle, biz bütüncül bir modeli öneriyoruz yaklaşım olarak. Yani nasıl bir model? Göreceğiniz bu slaytta birinci halkamızda aslında okul var; okulun içi, iklimi, öğretmen tutumu, disiplin kültürü, rehberlik kapasitesi, öğrenci katılımı ve bildirim mekanizmaları burada. İkinci halkamızda aile yer alıyor; ebeveyn denetimi, dijital ebeveynlik becerisi, aile içi iletişim, duygusal destek kapasitesi burada yine belirleyici. Üçüncü halkamız mahalle ve toplumsal çevre; sosyal eşitsizlikler, yerel şiddetin kültürü, dışlanma, denetimsiz kamusal alanlar bu halkamızda yer alıyor. Dördüncü halkamızda ise dijital çevremiz yani platformların tasarımları, anonimlik, algoritmik görünürlük, şiddet içeriklerinin dolaşımı ve siber zorbalık tabii ki burada en belirgin. Etkili bir kamu politikası aslında bu dört halkayı birlikte gören bir çerçevede ele almak zorundadır.

Kamu politikalarındaki temel eksikliklere baktığımızda mevcut kamu politikalarını birkaç başlıkta toplamamız mümkün. Burada size kısa bir değerlendirme yaparsak, birinci eksikliğimiz nedir? Dağınık kurumsal sorumluluklar; okul şiddeti, siber zorbalık, çocuk koruma ve medya etkileri farklı kurumlara dağılmış durumda; bu ise veri, müdahale, hesap verilebilirliğin zincirlerini zayıflatmakta. İkinci eksikliğimiz nedir diye baktığımızda da standart bir ulusal izleme sisteminin bulunmamasıdır. Üçüncü

eksikliğimiz, öğretmen ve okul yöneticilerinin erken uyarı ve vaka yönetimi konusunda yeterli araçlarla desteklenmemesidir. Dördüncüsü ise çocukların dijital ortamlarda karşılaştıkları risklere dair ebeveyn kapasitesinin sistematik biçimde güçlendirilmemesidir.

Evet, altı öncelikli ve idari düzenlemeler olarak Meclis çatısı altında bunların düzenlenmesi konusunda birkaç somut başlıkta önerilerimiz var. Birincisi, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul şiddeti, akran zorbalığı ve siber zorbalığı birlikte izleyen ulusal bir veri ve erken uyarı sistemi kurulmalıdır. Her okul standardize edilmiş vaka bildirim formları kullanmalı, ilçe ve il düzeyinde düzenli risk haritaları çıkarılmalı, bu veriler sadece disiplin amacıyla değil önleyici sosyal politika üretimi için kullanılmalı yani ikinci noktada da her okulda çok disiplinli risk değerlendirme ve müdahale ekipleri yer almalı. Amaç burada çocuk bir krize sürüklendikten sonra müdahale etmek değil, erken işaretleri görerek riski önleyici tedbirleri almak. Üçüncü nokta rehberlik hizmetlerindeki nicelik ve nitelik olarak güçlendirmeler. Bildiğimiz gibi okullarda rehberlik birimleri sadece bireysel sorun çözen, dar bir servis olarak görülmekte; okul iklimi, akran ara buluculuğu, zorbalık önleme ve dijital güvenlik eğitimlerinin de kurumsal merkezi olarak konumlanması gerekiyor. Dördüncü noktada çocukların dijital ortamlarda korunmasına yönelik daha açık platform yükümlülükleri getirilmeli çünkü çevrim içi alanda koruma sağlanmadan okul içindeki şiddeti tam olarak önlemek mümkün değildir. Beşinci noktada gene aileleri merkeze alan ulusal bir dijital ebeveynlik programı oluşturulması önerimiz var. Buradaki amaç ebeveynleri suçlamak değil, onları çocukların dijital yaşamını anlayabilen ve yönlendirebilen aktörler hâline getirmemiz gerekiyor. Altıncı noktamız da cezalandırıcı, tek boyutlu yaklaşımlar yerine onarıcı, pedagojik modeller geliştirilmeli yani bütüncül bir modelle güvenli okul ortamı, yeniden ilişki kurma, sorumluluk alma, destek mekanizmaları oluşturan müdahalelerle öne çıkılmalı düzenlemelerde.

Evet, Türkiye bağlamındaki sayıları görmek istiyorum, bunlar hepimizin belki istatistiklerde gördüğümüz, giderek artan internet kullanımları, işte, erken yaşta erişimler; siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmektedir.

Evet, bu noktada, sosyolojik bağlamda, sayıları artan olaylara ilişkin bir etiketleme yaklaşımımız var çünkü çocukları etiketleyerek sorunlu çocuk olarak değil, sosyal bir süreç olarak konuları ele almamız gerekiyor. Bu noktada önemli olan, artık okul şiddetini anlamak için değerlendirmelerimizde sosyolojik bir lensi sunmamız gerekiyor. Çocukların davranışının kendisinden çok, davranışa yapılandırılan etiketler önemli. "Zorba" "saldırgan" "problemli" gibi etiketler öğretmen beklentilerini, akran ilişkilerini ve en önemlisi de çocuğun kendi benlik algısını şekillendirir, "Nasıl olsa benden bir şey olmaz." duygusunu içselleştiren bir çocuk zorbalık davranışını kendine biçilen rol parçası gibi yaşamaya başlayabilir. Bu etiketlemenin kendini gerçekleştiren kehanete dönüştüğü noktasını görürüz. Dijital ortam bu süreci ağırlaştırmaktadır. Sosyal medyada artık lakaplaşmalar, toplu iptal çağrıları, dijital damgalamalar vesaire artık çocuğun bir dijital arşivini oluşturur, çocuğu negatif bir kimlik üzerinden kalıcı biçimde tanımlar. Bu perspektiften bakıldığında aslında sıfır tolerans politikalarının ciddi riski de vardır çünkü çocuğu eğer onarılmaz bir fail olarak damgalayarak tam da önlemeye çalıştığı şiddeti de besleyebilir. Odağı çocuğu hızla kategorize etmekten şiddet davranışına verilen sosyal tepkinin niteliğine kaydırmamız gerektiğini de vurgulamamız gerekiyor. Buna ilişkin dünyada birçok ülkeler de aynı sorunu yaşıyor, sadece Türkiye'nin sorunu değil, artık küresel bir dünyadan söz ediyorsak, yaşanan olayları bugüne kadar yaşamış birçok ülkenin iyi politikaları ya da iyi modellerle kanıtlanmış örnekleri var. Burada onları hızla görmek istiyorum. Finlandiya örneği var KiVa programıyla, Norveç var, Avustralya örnekleri var; bunlardan da belki aktarımlar olabilir yapılacak çalışma ve programlarda. Hollanda ve İskoçya, bunlar önemli, iyi örnekler olarak karşımızda durmakta diyebilirim.

Sonuç olarak, güvenli okul nedir? Son olarak şunu ifade etmek isterim ki bu Komisyonun en büyük katkısı okul şiddeti ve dijital riskler konusunda yalnızca olağanüstü vakalar üzerinden değil, gündelik okul yaşamının niteliği üzerinden yeniden düşünmek olmalı. Çocuklar için güvenli okul sadece fiziksel olarak korunan okul değildir; aynı zamanda, saygının öğrenildiği, dışlanmanın önlenildiği, öğretmenin erişilebilir olduğu, ailenin sürece katıldığı ve dijital dünyanın risklerinin ciddiye alınıp yönetildiği okuldur. Eğer bu Komisyon böyle bir çerçeve kurabilirse yalnız belli olaylara yanıt vermiş olmayacak, Türkiye'nin çocuk koruma ve eğitim programlarında kalıcı yapısal iyileşmeye de kapı aralayacak.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ben de Profesör Doktor Nilay Kaya Hocamıza çok teşekkür ediyorum. Gerçekten güzel bir sunum. Zaten bütün sunumlar bittikten sonra milletvekili arkadaşlarımız sizlere katkı yaparak veya soru sorarak konunun daha fazla açılmasını sağlayacaklardır. Onun için gerçekten teşekkür ediyorum. Hele son önerileriniz bizim için de bu zamana kadar edindiğimiz şeylerde kıymetli diye düşünüyorum.

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Çok teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, şimdi de sunumunu yapmak üzere Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar'a söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz on beş dakika Hocam.

2.- Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar'ın, hazırladıkları ayrıntılı rapor, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki okullardaki şiddet olayları üzerinden Derneğin görüşü, risk faktörleri, politika ve mevzuat önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve diğer STK üyesi arkadaşlar; Türkiye Psikiyatri Derneği, Türkiye'de 7.100 psikiyatr var, tümünün üye olduğu en kapsamlı dernek, meslek derneği; otuz yıllık bir dernek. Bu teklif bize gelince biz bunu görev edindik ve beraber çalıştık.

Önce Şanlıurfa ve Kahramanmaraş için tabii ki dernek olarak da kişi olarak da üzüntülerimizi çok belirtiriz. Bu iki olay büyüklükleri ve yarattıkları dehşetle bu Komisyona belki de yol açtı ama uzun süredir bu alanda çalışmalar yürüyor zaten. Belki bu olaylardan alacağımız ders, deneyim gerçekten ayrıntılı bir şiddete yönelik önleme politikasının okullarda nasıl uygulanacağına dair bir görüş birliğine ve yasal düzenlemelere yol açacaktır.

Ayrıntılı bir raporumuz var, sunumumuz var. En sonunda söyleyeceğim gibi, biz yaklaşık on yıldır bir ruh sağlığı yasasının çıkarılması için uğraşıyoruz. Birkaç dönemde, 2018'de, 2023'te Meclis komisyonlarına sunulmasına rağmen bir şekilde gündeme gelemedi. Türkiye'de mutlaka ruh sağlığıyla ilgili yasal bir düzenlemenin olması gerektiğiyle ben başlamak istiyorum. Sonra da özellikle Kahramanmaraş ve Şanlıurfa şiddet olayları üzerinden Derneğimizin görüşünü sunmak istiyorum.

Şimdi bizim temel tezimiz şu: Okul şiddeti, bir psikiyatrik bozukluğun ya da ahlaki çöküşün belirtisi değil. Şiddet; yapısal eşitsizliklerin, kamusal hizmet yetersizliğinin ve bunların çocuk ruhsal gelişimi üzerindeki derin... Demek ki tek bir bireyin psikiyatrik bir hastalığı, suçu ya da ahlaki çöküşü değilse, daha yapısal bir eşitsizlik sorunuysa çözüm de bu gerçeğe uygun olmalı. Önleyici, kamusal, çok sektörlü ve çocuk haklarını merkeze alan bir yaklaşım öneriyoruz biz ve öngörümüz şu: Polisiye tedbirler tek başına yetmez, ilaç ve tedavi tek başına kesinlikle çözüm değil, yapısal bir değişim şart.

Çok kısa bir tarihçe söyleyeyim: Bize özgü bir şey değil, aslında dünyada okul olduğundan beri okulda şiddet var ama değişim, 1999 Columbine Lisesi katliamıyla başlıyor. Dünyada gerçekten çok yaygın. Eskiden bu, Amerika'ya özgü bir şey sanılırdı. Yükselen ülkeler var; Brezilya, Rusya ve Sırbistan gibi ülkelerde okul saldırıları çok artıyor. Amerika'daki takipler şöyle: 2026'da ilk altı ay 86 saldırı var, 2024'te 340 saldırı var, 2023'te 360 saldırı var; yıl içerisinde, Amerika'da okullarda. Türkiye'de 90'lı yıllardan itibaren bizim gündemimize geliyor aslında ve hızlı kentleşme, zorunlu göç, ekonomik krizlerin toplumsal dokuda yarattığı dönüşümle paralel artıyor. Okul saldırılarının oranlarına baktığınızda, ekonomik, politik krizlerle bir paralellik gösterdiğini görüyoruz. Aslında devlet 2000'lerden beri farkında; Millî Eğitim Bakanlığı çeşitli genelgeler yayınlıyor ama psikolojik danışma ve rehberlik servisleri idari yük altında klinik işlevlerini büyük ölçüde yitirmiş durumdadır. 2010'dan sonra ise akıllı telefonlar ve sosyal medyanın hızla yaygınlaşması, siber zorbalığa yeni bir boyut kattı ve -tabii ki çok ağır olaylardı Kahramanmaraş ve Urfa ama- aslında her gün okullarda birçok saldırı oluyor, hepsi can kaybıyla sonuçlanmadığı için haber değeri taşıyor. Orada bir tartışma da var, iyi ki medyada çok yer almıyor çünkü bu da bir kopyalanmaya yol açıyor.

Üç temel kavramın altını çizmek gerekiyor: Birincisi, akran zorbalığı. Akran zorbalığı; güç dengesizliğine dayalı, tekrarlayan kasıtlı zarar verme davranışı demek ve rekabetçi okul ikliminde eşitsizliklerin akran ilişkilerini aktarılmasıyla ortaya çıkıyor. Eğer okul; dayanışmacı, kolektif ruhu artıran bir yer olmaktan çıkıp rekabetçiliği artırırsa güç ilişkileri okula aynen transfer ediliyor. Okul saldırısı ise okul mülkünde gerçekleşen planlı ya da anlık ağır şiddet eylemi oluyor. Bu eylemi yapanların çok çok küçük bir bölümünün psikiyatrik hastalığı var; yüzde 2,4 ağır psikiyatrik sorunu olanlar, geri kalanların tümü aslında bir açıdan sağlıklı çocuklar. Bu çocuklarda en belirgin özellik de derin dışlanmışlık, yıkıcı dürtülerinin kontrol edilememesi ve dışa aktarımı oluyor. Kitlel okul şiddeti ise daha nadir ama tabii ki daha ölümcül sonuçlara yol açıyor. Birden fazla kurbanı hedefleyen büyük ölçekli saldırılara da kitlel okul şiddeti diyoruz. Burada şiddetin medyatik yeniden üretimi, failliğin ikonlaştırılması, antikaşman kültürünün desteklenmesi ve bunun, taklit riskini çok artırdığını biliyoruz.

Risk faktörlerine baktığımızda, üç kademeden söz etmemiz gerekiyor. Evet, yüzde 2,4 olsa bile her insanın evrimsel, biyolojik bir zemini var. İnsanlar yaklaşık 20 yaşlarına kadar beyin gelişimlerini tam olarak tamamlayamıyorlar. Beyin gelişimlerini tam olarak tamamlayamamaları demek, dürtülerini denetlemekte zorluk çekiyorlar 20 yaşına kadar. O yüzden de dışsal bir dürtü disiplinine ihtiyaçları var. Eğer erken dönemde kronik stres yaşarlarsa, toplumsal koşullar onların dürtü denetimini geliştirmelerini engellerse aslında son derece sağlıklı ve şiddet karşıtı olabilecek sıradan çocuklar çözüm olarak şiddeti öğrenerek büyüyorlar.

İkincisi, aile ve okul. Sanılanın aksine, çocuğun kişiliğinde en belirleyici etken aileden çok, akran ve okul ilişkileri. Eğer okulun içerisi çocuğun bu denetlenemez, denetlemekte zorluk çeken yıkıcı dürtülerini anlamlı deneyimlere dönüştüremezse bu kurumlar, okul işlevini yitirirse şiddet artıyor. Bakın, olaylar sırasında -sosyal medyada da geçti- çoğumuzun çocukluğunda da gördüğümüz okullardaki bu yangın köşelerinde baltalar, nacaklar vardı ve eskiden bunlara kimse dokunmazdı yani açık silahtı bunlar aslında. Bir çocuğun bile aklına oradan bir yangın baltasını, kazmasını alıp arkadaşına vurmak gelmezdi çünkü okul güvenli yerd. Ebeveynler çocukları okuldan gitmesin, sokağa gitmesin diye düşünürlerdi, "Çocuk okuldaysa aklım rahat." derlerdi. Öğretmene güvenirdi, okulun binasına güvenirdi. Bugün ebeveynler, şiddet dalgaları ortaya çıktığında çocuklarını okula göndermekten korkuyorlar ve okul güvenli alan olmaktan çıkıp çocuğun her an başına bir şey gelebileceği bir şiddet riski olan yere döndü. Burada en belirleyici etken makrokültürel yapısal katman. Ne bunlar? Yoksulluk, yoksunluk, geleceksizlik hissi şiddeti bazen tek çözüm gibi algılatıyor. Sosyal dışlanma, akran zorbalığı en önemli risk etkenleri. Kamu hizmetleri azalırsa şiddet normalleşiyor, cezasızlık kültürü de yapısal bir zemin hazırlıyor, ceza almazsa devam ediyor. Bu yüzden de bireyi tedavi etmek, okul saldırısı ve şiddetini engellemede çok bir işe yaramıyor. Çocuğun içinde yaşadığı toplumsal bağlamı değiştirmek çok önemli.

Erken uyarı işaretleri var. Bu Komisyonun şu anda tam konusu olmayabilir ama bazı erken uyarı işaretleri, örneğin yalnız bırakılma, açıklanamayan ders başarı düşüşü, söyleminin radikalleşmesi, tehdit, intikam beyanları, geçmiş saldırganları kahramanlaştırma, duygulanımda değişiklik, beden dilindeki değişiklik; bunlar risk faktörleri ama bu işaretler çocuğu damgalamak için kullanılmamalı, kapsama ve destek ihtiyacını tespit etmek için onarıcı anlayışta değerlendirilmelidir. Bu Komisyona bu erken uyarı işaretlerini koymamızın sebebi şu: Hem öğretmenlerin hem okul rehberlik uzmanlarının bu uyarı işaretlerini çok iyi öğrenmeleri ancak çok iyi bir ruhsal, ruh sağlığı okuryazarlığıyla mümkün; önerilerimizden biri de o olacak.

Nilay Hoca çok güzel anlattı dijital ortamın risklerini. Kanıta dayalı bulgular var. Şiddet içeriklerine ne kadar yoğun maruz kalırsa çocuklar ve ergenler şiddet bilinçleri şiddete dönüyor. Siber zorbalık ve dijital dışlanma, depresyon, anksiyete ve intihar düşüncesi riskini artırıyor ama saldırganlığı da artırıyor. Ve bakın, Türkiye'de yakın arkadaşı olmayan ergen oranı 1990'da yüzde 7 iken bugün yüzde 19 yani her 5 ergenden 1'ine sorduğunuzda "Benim hiç yakın arkadaşım yok." diyor. Bu, bu kadar büyük bir yalnızlaşma olduğunu gösteriyor. Dijital platform şirketleri bu krizin yapısal üreticileri, bile isteye yapıyorlar. İşte, hepimizin bildiği sonsuz kaydırma hareketi beynimizde sürekli dopamin salgılatır ve kaydırmadan duramayız, uykumuz kaçır, saatlerce bu hareketi yapmak zorunda hissederiz kendimizi çünkü gördüğümüz görüntü değil parmağımızdaki hareket aslında beynimizi uyarır.

Mutlaka okullarda medya okuryazarlığı dersleri yeniden müfredatla entegre edilmeli, nefret söylemi ve şiddet içeriği için çocuk hakları odaklı yaş filtreleme zorunlu hâle gelmeli. Çocuklar nefret söylemiyle medyada ve sosyal medyada karşılaşmamalıdır bile.

Türkiye'de üzerinde bu Komisyonun kurulmasına sebep olan iki vahim olaya bakarsak, örneğin Kahramanmaraş'a baktığımızda, 2023 depremi sonrası bir travma var, toplu yas var, yerinden edilme var, konteyner kentlerde sürdürülen hayat var, afet sonrası hayatın bir türlü olağanlaşmaması var. Bu derin toplumsal yarılmanın Maraş'taki şiddet saldırısında etkisini, ilişkisini görmemiz gerekiyor. Belki kolektif yas süreçlerini, onarıcı kamusal politikaları uygulamak gerekiyor. Sadece güvenlik önlemi hiçbir işe yaramıyor. Şanlıurfa yine kendine özgü bir şehir. Türkiye'nin en yüksek çocuk yoksulluğu oranı Şanlıurfa'da; ruh sağlığı uzmanına erişim son derece kısıtlı, kamusal hizmetler yetersiz ve şiddet tek geçerli çatışma çözme dili hâline gelmiş. Yapısal yoksunluğu gidermek gerekiyor yoksa "Urfalılar şöyledir." gibi kültürel, ahlaki açıklamalar bu problemin gerçek kaynağını görmemizi engelliyor.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2024 verisinde, 2024 yılında Türkiye'de güvenlik birimlerine 612 bin çocuk geliyor ve bunlardan 202 bini suça sürüklenmiş çocuk. Bu rakamlar çok büyük rakamlar ve bir önceki yıla göre yüzde 10'a yakın bir artış olmuş durumda. Nedir problemlerimiz? Yapısal kırılmalıkları var ülkemizin. Bir, uzman sayımız çok az, disiplinler arası yapı çözülmüş durumda. Psikiyatrist, klinik psikolog, sosyal hizmet uzmanından oluşan ekip anlayışı kamuda büyük ölçüde ortadan kalkmış durumda, kamu hastanelerinde ve kamu kurumlarında bu üç disiplin bir arada çalışmıyor. Türkiye'de hâlâ daha coğrafi ve sınıfsal eşitsizlik var, uzmanlar büyük şehirlerde ve özel sektörlerde yoğunlaşmış durumdadır; dezavantajlı bölgelerde yaşayan çocukların hizmete erişimi fiilen neredeyse sıfır. Psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin işlevi kaybolmuş durumda, idari görevlerle uğraşıyorlar, klinik müdahale kapasiteleri son derece sınırlı.

Bir diğer önemli etken de damgalama. Bir çocuk "sorunlu" diye damgalandığında asıl o zaman sosyal izolasyon yalnızlaşmaya yol açıyor. O yüzden de okullara okul temelli bir yaklaşım öneriyoruz. Bir, evrensel bir önleme olması gerekiyor; bütün öğrencilere duygularını düzenleme, çatışma çözme öğretme, medya okuryazarlığını öğretme... Rekabetçi değil dayanışmacı okul iklimine bakmamız gerekiyor. Birbirleriyle yarışan, birbirlerini ezen değil dayanışan... Hatırlayın, Yerli Malı Haftası'nı, Kızılay kolunu, bu tür faaliyetlerde dayanışma öğrenen çocuklar vardı geçmişte.

Seçici müdahale için de risk altındaki grupları iyi belirlemek gerekiyor. Afet bölgeleri, yoksulluk, aile içi şiddet mağdurları; bunlara mutlaka odaklanılması gerekiyor. Yüksek riskli çocuklarda mutlaka çocuk psikiyatrisi denetiminde gidilmesi gerekiyor.

Metal dedektörler, silahlı güvenlik kuvvetleri bu problemi çözümü. Farkındaysanız, olaylardan sonra bütün okulların önünde neredeyse karakol kuruldu ama bir süre sonra gittiler çünkü o Emniyet görevlilerinin gerçekten bir sürü işleri var yani bir gün sabahdan akşama kadar okulun önünde bekleyemezler ya da metal dedektörle sınıfa girilen bir yer zaten güvenli bir yer değildir, çocuk zaten korkarak girecektir oraya.

Kriz sonrası psikososyal destekten söz etmeyeceğim süreyi doğru kullanmak için. Raporlarımızın hepsini Komisyona teslim edeceğiz.

Bizim politika ve mevzuat önerilerimizden söz etmek istiyorum. Birincisi, ruh sağlığı yasa önerisi. Her okula tam zamanlı psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, çocuk psikiyatristlerinin düzenli süpervizyonu, ücretsiz psikoterapi hakkı verilmeli. Dijital denetim mutlaka düzenlenmeli. Entegre erken uyarı sistemlerinde eğitim, sağlık, sosyal hizmetler arasında bir bağ kurulmalı, sorumlu medya standartları mutlaka getirilmeli. Onarıcı adalet çerçevesi olmalı; akran zorbalığında cezalandırıcı değil onarıcı, topluluk bağlarını, dayanışmayı, aidiyet hissini geliştirici programlar yürütülmeli. Mutlaka insan kaynağına yatırım yapılması, dezavantajlı ve afet bölgelerinde uzman istihdamı, telepsikiyatri altyapısının mutlaka güçlendirilmesi, Çocuk Koruma Kanunu'nun da işlevselleştirilmesi gerekiyor; bürokratik gecikmeler var. Sosyal hizmet uzmanları okul ekiplerine sistematik olarak entegre edilmeli. Çocuk saldırılarını, şiddetini psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları, onlardan önce bütün öğretmenler, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, onların süpervizyonunu da yapan çocuk psikiyatristleri olarak yürümeli. İnsan kaynağı bu şekilde biçimlenirse problemin çözülebileceğini düşünüyoruz, tamamen ortadan kaldırılabileceğini çok beklemiyoruz yaşadığımız dünyada, bütün dünyaya yayılıyor ama aza indirmenin yolları...

Şunu bilelim, beş temel tezimiz var, son slaytımız. Okul şiddeti öncelikle yapısal bir sorun; yoksulluk, dışlanma, kamusal hizmetlerden mahrum kalma bireysel yatkınlıklardan çok daha önemli. Tek tek bireylerle uğraşmak yerine yapısal probleme bakılması gerekiyor. Psikiyatrik müdahale zorunlu ve değerli ancak tek çözüm değil, polise önlemler de tek çözüm değil. Okulun kendisi onarıcı, kapsayıcı bir mekâna dönüştürülmeli, güvenlik tartışması bu dönüşümün önüne geçmemeli yani bizim temel meselemiz okulları güvenli hâle getireceğiz diye oraya polisi, Emniyeti, metal dedektörlerini yığmak, sürekli müfettişler koymak değil, okulun kendisini bir yuva hâline getirmek.

Kriz sonrası mutlaka yası tutulabilir hâle getirmemiz gerekiyor. Kolektif bellek korunmalı, hiçbir şey olmamış gibi davranmaktan vazgeçilmeli.

Dijital platform şirketleri bu krizin yapısal üreticileri arasındalar ve kamu yararı odaklı bağımsız denetime tabi tutulmalıdır diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, gerçekten bugünkü sunumların hepsi o kadar kısa kısa, hepsi o kadar önemli ki çok teşekkür ediyoruz. Hocam, gerçekten emeğinize, yüreğinize sağlık; zaten bu tür şeyleri, sorularla da bunların önünü alacağız diyorum.

Evet, şimdi de ben Türkiye Yeşilay Cemiyeti Akademisi Direktörü Hakan Çetin Bey'e söz veriyorum.

Hakan Bey, buyurun.

3.- Yeşilay Akademisi Direktörü Hakan Çetin'in, dijital bağımlılıklarla ilgili konular, Yeşilay olarak okullarda neleri sundukları ve çözüm önerileri hakkında sunumu

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; Türkiye Yeşilay Cemiyeti adına bir sunum gerçekleştireceğim. Hem dijital bağımlılıklarla ilgili bazı konulardan bahsedip hem de Yeşilay olarak biz öneri olarak okullarda neleri sunuyoruz, onlardan bahsetmeye çalışacağım.

Öncelikle tabii, biraz bağımlılık konusundan birkaç ilkeyle bahsetmek istiyorum çünkü burada bahsedilen konuların her biri yani sosyal medyayla ilgili, oyunla ilgili ya da dijital bağımlılıklarla ilgili her konu bir bağımlılık olmasa da bağımlılıkla ilgili risk taşıdığından ve davranışsal bağımlılıklar da son zamanlarda çok önemli bağımlılık riski teşkil ettiğinden bazı konulara değinmekte fayda var. Çok uzun uzadıya anlatmayacağım ama şunu söylemekte fayda görüyorum: Dünyada daha önce sadece kimyasal bağımlılıklar ağırlıkta konuşulurken, alkol, madde bağımlılığı, bütün bağımlılığın bahsedilirken son yıllarda kumar bağımlılığı, oyun bağımlılığı gibi bağımlılıklardan da bahsediliyor, bunun yanında bazı bağımlılıkların da üzerinde araştırmalar yapılarak bağımlılık kategorisine dâhil edilmeye çalışılıyor.

Burada kritik bir vurgu, mesela Yeşilay danışmanlık merkezlerine son yıllarda en çok başvuru yapılan konu şu: Yani Yeşilay danışmanlık merkezleri 2014 yılından beri hizmet veriyor ve alkol, madde ağırlıklı olarak danışanlar geliyordu, 2024 yılından beri maalesef kumar bağımlılığı hem alkolden hem maddeden daha fazla müracaat aldığımız bir alan hâline geldi. Bu da bize gösteriyor ki aslında davranışsal bağımlılıklar dünyada şu anda olduğu gibi Türkiye'de de en önemli risklerden birini oluşturuyor. Bu bağlamda aslında bir vurgu yaparak sunumuma geçmek istiyorum.

Birincisi, kimyasal bağımlılıklar her ne kadar vücutta, beyinde hızlı bozulmalara neden olsa da davranışsal bağımlılıkların da Yeşilay olarak biz kimyasal bağımlılıklar kadar riskli olduğunu vurguluyoruz çünkü mesela kumarla intihar arasında ciddi bir ilişki var ve geçirgenlik de var; kumar, alkol, oyun, pornografi ve benzeri davranış kalıpları arasında ilişkilerin olduğu literatürde kanıtlanmış ve kongrelerde sık sık dinlediğimiz bir konu hâline geliyor.

İkinci söyleyeceğim vurgu bağımlılıklarla ilgili, bağımlılık da şiddet de, bizim bugün konuştuğumuz okul şiddeti konusu da aslında bir neden değil bir sonuç olarak ele alınması gerekiyor çünkü bağlam bazen yanlış yerden tutulabiliyor, bağımlılık sanki bu sürecin tek nedeniymiş gibi gösterilebiliyor fakat daha yapısal süreçler devrede olabiliyor yani genetik faktörler olabiliyor, dürtüsellik problemleri olabiliyor, depresyon olabiliyor, anksiyete olabiliyor. Dolayısıyla bağımlılık ve şiddet aslında bir sonuç olarak görmek belki süreci çözümlmek ve doğru yere temas etmek açısından daha faydalı olabilir.

Üçüncü vurgu yapacağım konu da aslında bağımlılık ve şiddet olayları arasında, birçok ruh sağlığı problemi arasında da karşılıklı nedensellik söz konusu. Yani bir kişi depresyondaysa bu depresyon bağımlı olma riskini artırıyor fakat bağımlılık arttıkça depresyon yine artış gösteriyor, dolayısıyla şiddet olaylarıyla da böyle bir karşılıklı nedensellik söz konusu diyebiliriz.

Ben burada aslında bir halk sağlığı modeli olan modeli anlatmak istiyorum ve çözüm önerilerimi de buna göre vermeye çalışacağım. Bir halk sağlığı modeline göre, aslında etken, konakçı model dedikleri bu modele göre, aslında bir etken yani olayı tetikleyen, başlatan bir etken durum söz konusudur; burada biz bunu dijital bağımlılıklar, sosyal medya olarak alalım. Bir "konakçı" dediğimiz birey oluyor ve bu bireyin bazı özellikleri oluyor. Bir de çevrede bu etkeni güçlendiren bazı faktörler oluyor. Dolayısıyla etken, çevre ve konakçının yani bireyin birlikte etkileşiminden bir problem ortaya doğar diyor bu model. Burada dijital bağımlılıklar için bunu ele alırsak on-line oyunlar, sosyal medya, aşırı internet kullanımı, dijital içeriğin fazla tüketilmesini bir etken olarak alabiliriz. Sosyal izolasyonu, aile ilişkilerini, akran gruplarını, maruz kalınan şiddet ya da travmaları bir çevre faktörü olarak ele alabiliriz. Bireyin de eğer yaşı, cinsiyeti, dürtüsellik özellikleri buna yatkınsa otomatik olarak bir şiddet riski ortaya çıkıyor. Dolayısıyla sorunu aslında bu üç değişken bağlamında ele alarak ancak şiddetle ilgili bir durumu ve okullarla ilgili riski ortadan kaldırabiliriz ya da azaltabiliriz.

Yapılmış çeşitli araştırmalar var; bu BTK'nin yaygın bir öğrenci kitlesine yaptığı, yanlış hatırlıyorsam 24 bin öğrenci üzerinde yaptığı bir araştırmaydı. Burada oyun, internet ve sosyal medya kullanımının ne kadar riskli olduğuyla ilgili bir analiz yapmıştı bu araştırmada 2024 yılında. Burada yüzde 30'luk, yüzde 20'lik riskler ortaya çıktı; bu, çok yüksek bir risk tabii ki. Bağımlılık durumuna baktığımızda ise bunlar daha küçük rakamlar oluyor ama yine de halk sağlığı açısından kritik bir yerde duruyor.

Birkaç tane araştırma vurgusunu yapmak isterim. Ortaokul öğrencilerinin yüzde 22'si (+18) yani kendi yaş gruplarına uygun olmayan içerikle muhatap oluyor, oyun oynuyor. Ergenlerde internet bağımlılığıyla ilgili yapılmış bir araştırmada ergenlerde internet bağımlılığı ile okuldan kaçma, küçük hırsızlık, kavga, okul devamsızlığı gibi bazı suça sürüklenme risk faktörleri arasında bir ilişki bulunmuş. Bir de kumar oynama davranışı ile suça karışma arasında bir ilişki bulunmuş davranışsal bağımlılık açısından.

Şimdi, dijital bağımlılıklarla ilgili ve şiddet olaylarıyla ilgili aslında algoritmayı şöyle kurmak doğru olur: "Dijital bağımlılıklar okul içi şiddete neden oluyor."dan ziyade "Dijital bağımlılıklar kişilerin duygu düzenleme becerilerini, öz denetimlerini, empati becerilerini düşürüyor; bununla birlikte öfkeyi, saldırganlık davranışlarını artırıyor ve bu da beraberinde okul içi şiddete neden oluyor." diye bir kurguyla ilerlersek daha iyi bir nedensellik ilişkisi kurmuş oluruz diye düşünüyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, nihilizmle ilgili, aşırılıkla ilgili düşündüğünüz zaman da böyle düşünüyor musunuz?

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Nihilizmle ilgili mi dediniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet.

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Yani bununla ilgili...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Nedenselliği bağladınız.

Neyse devam edelim.

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Yani şöyle: Nedenselliğin doğru kurulması açısından söyledim Başkanım. Şöyle ki: "Dijital bağımlılıklar okul içi şiddete neden oluyor." bağlamını kurmadan önce arada bazı değişkenleri de atlamadan bağlantıyı kurmanın önemli olduğundan bahsettim yani doğru bir yere kurmak lazım çünkü kişilerin zaten hâlihazırda bazı ailevi ve kendi yapısal problemleri varsa, bireysel problemleri varsa dijital bağımlılıklar sadece bunu tetikleyen noktada olabiliyor ama "Dijital bağımlılıklar direkt şiddete neden olur." bağlantısı literatürde çok doğru bir bağlantı değil, onu vurgulamak istedim. Fakat yapılmış araştırmalar şunu gösteriyor: 13-17 yaş grubunda internet kullanan, dijital bağımlılıklarla bir şekilde temas etmiş kişilerin bilişsel empati yetenekleri düşüyor, sözel saldırganlıkları ve fiziksel saldırganlıkları artıyor. Çin'de yapılan bir araştırmada saldırganlık düzeyi yüksek öğrencilerin oyun bağımlılığı, şiddet içeriklerine maruz kalma yüzdelerinin yüksek olduğu bulunmuş. Türkiye'de yapılmış bir araştırmada yine internet bağımlılığı, şiddet eğilimi ve uykusuzluk arasında bir ilişki olduğu bulunmuş. Dolayısıyla da aslında böyle bir bağlantının hiç olmadığını söylemiyoruz, sadece farklı bağlantılarda olduğunu ifade etmek istedim. Çocuklukta

şiddet içerikli video oyunlarına sık maruz kalanlarda on yıl sonra yaklaşık 3,5 kat bir şiddet davranışı riskinin geliştiğini gösteren araştırmalar da var.

Biraz hızlı geçeceğim, malum bunları sunmuştuk.

Peki, biz Yeşilay olarak ne öneriyoruz? Malum, Yeşilay, 1920 yılından bu yana, yüz altı yıldır bağımlılıklarla ilgili çalışmalar yürütüyor. Yaklaşık doksan altı yıl boyunca Yeşilay sadece önleme tarafında çalışmış, son on yıldır da müdahale alanında da bir hizmet sunuyor. Şimdi, böyle olunca Yeşilay'ın aslında bir önleme modeli var, daha doğrusu, halk sağlığında bir önleme modeli var. Biraz önce hocalarım da biraz önleme yaklaşımlarından bahsettiler. "Birincil, ikincil, üçüncül önleme" denilen bir önleme basamaklandırma sistemi var. Bu çok kritik çünkü "primordiyal" dediğimiz, herhangi bir sorun ortaya çıkmadan önce belirli kanunların, belirli düzenlemelerin toplumda yapılarak o suçu ortaya çıkaracak faktörlerin ortadan kaldırılması, hukuki zeminin, mevzuatsal zeminin oluşturulması anlamına geliyor; dolayısıyla bu birincisi. İkincisi, "birincil önleme" dediğimiz kısım; risk olsun olmasın -biraz önce Psikiyatri Derneği Başkanının ifade ettiği evrensel önleme aslında- bütün öğrencilere yönelik bazı çalışmaların yürütülmesi gerekiyor. Yeşilay olarak burada Millî Eğitim Bakanlığıyla yürüttüğümüz bazı çalışmalar var; tabii ki bunların daha da geliştirilmesi, daha da yaygın uygulanması gerekiyor. Bu riskli gruplara değil bütün öğrenci gruplarına "Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı" dediğimiz, "Yaşam Becerileri Eğitim Programı" dediğimiz yarışmalar, saha faaliyetleri, iletişim çalışmalarının yapılması kritik bir görünüm arz ediyor. İkincil önleme: Risk artık ortaya çıkmıştır. Bağımlılıkla ilgili mesela riski, bazı risk faktörlerini aslında biz öngörebiliyoruz, bu değişimleri görebiliyoruz, bazı temasları görebiliyoruz, deneyen öğrencileri görebiliyoruz, çevresi değişen öğrencileri görebiliyoruz. Bunlarla ilgili de ikincil önleme programlarına ağırlık verilmesi gerekiyor. "Okulda Bağımlılığa Müdahale" dediğimiz bir program var, deneyen ve kullanan öğrencilere dönük bu program, Millî Eğitim Bakanlığıyla birlikte uyguluyoruz. Bu, rehber öğretmenler aracılığıyla, psikolojik danışmanlar aracılığıyla uygulanan bir program. Bu çalışmaların da biraz ağırlık kazanması gerekiyor çünkü okulda eğitim verdiğinizde, farkındalık çalışmaları yaptığınızda bazı öğrenciler o farkındalık aşamasının biraz daha ilerisine gitmiş oluyorlar, dolayısıyla da riskli maddeyle, riskli durumla zaten tanışmış oluyorlar. O yüzden de ikincil önleme çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekiyor. Üçüncül önlemede artık zaten patolojik bir sorun ortaya çıktığından tedavi ve buna benzer psikososyal desteklerin uygulanması gerekiyor.

Evet, birkaç Yeşilay çalışmasından bahsedeyim. Millî Eğitim Bakanlığıyla yürüttüğümüz Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'nda "teknoloji bağımlılığı" adıyla... Gerçi literatürde artık bu "teknoloji bağımlılığı" kavramı çok kullanılmıyor; biz de bunu yavaş yavaş değiştirmeye başladık, "dijital bağımlılıklar" ya da "internetle ilişkili bağımlılıklar" tabirleri daha fazla kullanılmaya başlandı ya da sadece "oyun bağımlılığı" söyleniyor. Bu yaptığımız Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'nın iki yılda bir Türkiye geneli etkinlik analizini yapıyoruz ölçme değerlendirmeci hocalarla. 2018 yılında yapmıştık, şu anda bir tanesini daha yapıyoruz ama henüz sonuçları yayınlanmadığı için onu getirmedim. Nitel ve nicel olarak aslında hem teknolojiye hem tütünde hem alkolde hem maddede hem sağlıklı yaşamda ön test-son testlerle bu çalışmanın bilişsel farkındalık düzeyinde bir anlamlı fark yarattığı test edilmiş oldu hem pilot uygulamasında hem de sonraki uygulamalarda.

Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı'ndan bahsetmiştim. Bunun mutlaka güçlendirilmesi gerektiğini Komisyona da vurgulamak isterim çünkü hiç kullanmayan öğrenci profiline yönelik birçok projeyi belediyeler yapıyor, kamu kurumları yapıyor, sivil toplum kuruluşları yapıyor, çok fazla yarışma, etkinlik, eğitim faaliyeti yapılıyor. Kişinin bağımlı olduktan sonra da gidebileceği yerler var, AMATEM'ler, ÇEMATEM'ler, YEDAM'lar var ama bu arada bu çocuk bir dijital bağımlılıkla temas ettiyse, riskli bir kullanıma doğru gittiye buna müdahale eden bir yapı yok. Dolayısıyla bu Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı dışında da riskli kullanımlara yönelik bazı okullar içerisinde programlar geliştirilebilir, projeler yapılabilir.

OBM'nin de -Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı'nın- etkililik analizini yaptık; alkol, madde kullanımında önemli ölçüde fayda sağladığıyla ilgili 832 öğrenci arasında yaptığımız araştırmada böyle veri sonuçları çıkmıştı. O dönemde dijital bağımlılıklar OBM'ye dâhil değildi, o yüzden veri sonuçlarında yok.

Yaşam Becerileri Programı, Millî Eğitimin Maarif Modeli'yle de üzerinde durduğu bir yaklaşım. Bağımlı olan bireyler ile -yani dijital olarak veya diğer bağımlılıklarla ilgili- bağımlı olmayan bireyler karşılaştırıldıklarında bazı yeterlilikler açısından, bazı beceriler açısından aralarında farklar olduğu bulunmuş. "Bunları küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırırsak bağımlılıklardan daha iyi korunabilirler." hipotezinden yola çıkmış bir program. Dünyada iyi uygulamaları var, Türkiye'de de biz bir uygulama yaptık ve etkililik analizi de yaptık. Madde reddinde çocukların kendisini tanıması, ifade etmesi, duygularını tanıması ve karar verme becerilerinde bu programın etkili olduğunu bulduk. Dolayısıyla bu programın daha yaygın bir şekilde uygulanmasını da önerilerimiz arasına koymuş olduk.

Yeşilay Danışmanlık Merkezleri 105 merkezde 81 ilde ücretsiz olarak psikososyal destek veriyor; 12 yaş üstü bireylere destek veriyor. Dolayısıyla da alkol, madde, tütün, teknoloji ya da dijital bağımlılıklar dediğimiz bağımlılıklar ve kumar konularında destek alabiliyor bireyler, çocukları da öğrencileri de rehber öğretmenler yönlendirebiliyor. Başvuru sayılarına baktığımızda, tabii, en düşük başvuru şu anda internetle ilişkili bağımlılıklar konusunda geliyor. Şu ana kadar başvuru sayısı 4.300 civarında ama önemli olan bir veri var; internetle ilişkili bağımlılıklar konusunda başvuruların yüzde 64'ü 12-18 yaş grubunda geliyor yani en yüksek oran orada geliyor; dolayısıyla da bu kritik. Bir de suç ilişkisini ortaya koymak açısından bence önemli bir veri var. Alkol ve maddede tabii bir suç ilişkisi daha kuvvetli ama ondan sonraki en kuvvetli ilişki internet bağımlılığıyla ilgili. Yani internet bağımlılığıyla ilgili sorun yaşayan kişilerin aktif yasal süreçlerinin olma olasılığı da bir miktar artış gösteriyor.

Peki, biz öneri olarak ne sunuyoruz? 3 slaytta bunları özetlemeye çalışacağım. Biraz önce bahsettiğim işte "birey için yapılabilecekler" "etken için yapılabilecekler" ve "çevre için yapılabilecekler" diye kategorize etmeye çalıştım bu önerileri.

Birey için yapılabilecekler... Tabii, burada kaynak biraz yaşam becerileri yani şunu demek istiyorum: Duygularını iyi düzenleyebilen, empati kurabilen, karar verebilen, duygu yönetimine sahip olan bireylerin bağımlılık açısından da diğer şiddet olayları açısından da daha az riskli olduğunu biliyoruz. Bu yüzden de okullarda akademik başarı yanında sosyal, duygusal becerilerinin geliştirilmesine de bir o kadar önem verilmesi kritik. Akran destek programlarının uygulanması çok önemli. Erken uyarı sistemi çok vurgulandı ancak burada şunu söylemek isterim ki yani Millî Eğitim Bakanlığının elinde aslında birçok veri de var, RİBA dediğimiz risk

anketlerini de sene başlarında uyguluyor. Bunlar daha iyi ve geleceğe dönük projeksiyonla çalışılırsa iyi bir veri havuzunun orada olduğunu da ifade etmek isterim. Aile eğitimleri, erken uyarı işaretlerini fark etme diye bir program yaptık biz Yeşilayda. Orada ailelerin ve öğretmenlerin bu uyarı işaretlerinin çok iyi okuyamadıklarını, çok bilmediklerini de görmüş olduk. O yüzden, bence, aile eğitimlerinin yaygınlaştırılması kritik ve öğretmenler arasında yani branş öğretmenleri arasında da yaygınlaştırılması lazım çünkü dünyada önleme sadece psikologlar tarafından yapılan ya da ruh sağlığı uzmanları tarafından yapılan bir işlev değil, öğretmenler de işin içine dâhil edilebilir.

Sosyal etkinlik katılımı; bunu söyledik; TBM ve OBM programlarının uygulanması.

Çevre için birkaç tane şey yapılabilir. Biri risk belirleme ve yönlendirme sistemleri; bu önemli. Bunu sosyal medya tarafı için de söyleyeceğim. Okul temelli şiddeti önleme programlarının yaygınlaştırılması kritik. Okul-aile-kurum iş birliğinin güçlendirildiği yerlerde iyi sonuçlar olduğunu da çeşitli çalışmalar gösteriyor. Okullarda dijital sınırlandırmalar, detokslar, bu mesele dünyada da Türkiye'de de yavaş yavaş yaygınlaşmaya başladı; dijital detoks otelleri, dijital detoks kampları vesaire, belki bu bir söylem hâline getirilip iletişimi de iyi yapılırsa okullar için de bir projeye dönüştürülebilir.

"Sağlıklı Yaşam Ligi" diye bir uygulamamız var; bu, Erzincan'da, Afyon'da ve İzmir'de uygulanıyor şu anda. Çocukları sürecin içerisine dâhil ettik... Yani, bugün çocuk bir esnafı uyarıyor, parkta sigara içen birisine yönelik bir şey yapıyor, ailesine gidiyor, bağımlılıkla ilgili bir şey anlatıyor ya da kendisi bir "podcast" çekiyor ve o "podcast"i arkadaşlarına dinletiyor. Dolayısıyla böyle, çocuklara görev verdiğimiz, iyi örnek olarak arkadaşları arasında, sınıflar arasında yarışmalar düzenlediğimiz iyi bir uygulama oldu, Erzincan'da da finali yapıldı geçtiğimiz günlerde. Dolayısıyla bu Sağlıklı Yaşam Ligi uygulaması tüm okullarda yaygınlaşabilir; yani çocukların direkt bağımlılık farkındalığını artırıp kendilerinin sürece dâhil oldukları bir proje.

E-spor'a da bir vurgu yapmak istiyorum çünkü e-spor da aslında bir oyun olarak... Yani, "e-spor" denilmesini biraz eleştiriyoruz burada çünkü "spor" denince çok masum bir etkinlik, çok faydalı bir etkinlik gibi algılanabiliyor fakat e-spor sonuçta oyun bağımlılığını, oyunla ilgili riskli kullanımı destekleyebiliyor. Bu yüzden, e-spor etkinliklerinin belediyelerce ya da çeşitli kamu kurumlarınca düzenlenmemesi... Bu anlamda buna bir reklam, bir duyuru sınırının getirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum çünkü bu e-sporcular çok iyi örnek modeller, çok kazanan iyi profiller olarak lanse ediliyorlar maalesef.

Son olarak da etken yani biraz dijital mecralar için mevzuatsal olarak neler yapılabilir? Çünkü bu olayda da bu menfur olayda da gördüğümüz bazı faktörler vardı. Birincisi, 15 yaş için, malum, Aile Bakanlığının önerisiyle bir Sosyal Medya Yasası geçti. Burada çift anonimlik yöntemleri kullanılabilir yani çift doğrulama sistemleri kullanılabilir. Sosyal ağ sağlayıcılarının ellerinde tuttukları önemli veriler var, risk verileri var, bu risk verilerini BTK'ye sunmaları ya da ilgili bir kuruma sunulmaları sağlanabilir; bu da önemli çünkü o oyunla ilgili, o içerikle ilgili ne kadar şikâyet gittiğini biz bilmiyoruz, bunu periyodik olarak sunma zorunluluğu getirirsek biz riski de daha iyi öngörebiliriz, bu da önemli bir unsur olacaktır.

Türkiye'ye özgü bir derecelendirme sistemi yok, aslında oyunların derecelendirildiği bir sistem de yok Türkiye'de. Hani, dünyada kullanılan PEGI gibi, USK gibi oyun derecelendirme sistemleri var, Türkiye bunlardan herhangi birini yasal zorunluluk olarak şu anda uygulamıyor yani böyle bir yasa geçti, bundan sonraki sistemde uygulanacak ama şu andaki mevcut durumda bir oyun firması oyununu serbestçe piyasaya sürebiliyor açıkçası. Kültür Bakanlığının içerisinde Telif Hakları Genel Müdürlüğüne başvuru yapılırsa bir değerlendirme komisyonu oluşturuluyor ama zorunlu değil; bunun zorunlu olması ve mümkünse Türkiye'ye özgü bir derecelendirme sistemi geliştirilmesi kritik.

Bir de siber zorbalığın bir suç olarak kabul edilmesi ve bununla ilgili bazı düzenlemelerin yapılmasını öneriyoruz.

Teşekkür ederim.

Zamanımı aştıysam kusura bakmayın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, Yeşilay Akademi Direktörü Sayın Hakan Çetin'e teşekkür ediyoruz.

Şimdi sözü Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Avukat Fatih Ruşen'e veriyorum.

Fatih Bey, buyurun.

4.- Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen'in, HUDER olarak tatbikata yönelik tavsiyeleri, hazırladıkları rapor ve temel önerileri hakkında sunumu

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Konya'dan herkese selamlarımı, hürmetlerimi sunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli misafirler; konuşmaya Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed (SAV)'in evrensel bir tavsiyesiyle başlamak istiyorum: "Hepiniz çobansınız ve emriniz altındakilerden sorumlusunuz." Bunu en baş köşeye bir yazdıktan sonra inşallah konuşmama şöyle devam etmek istiyorum.

Öncelikle, böyle önemli bir konuda katkı sunma imkânı bulmaktan duyduğum memnuniyeti ve bizleri davet ederek bu imkânı sunmanızdan dolayı şahsım ve tüm HUDER mensubu meslektaşlarım adına şükranlarımı arz ediyorum. Çünkü kanaatimizce Türkiye'nin bugün yeni tespitlerden çok uygulanabilir çözümlere ihtiyacı vardır. Bu kapsamda hemen yanında bu fırsatı bana sunan HUDER Genel Başkanı Avukat Hasan Oymak Bey'e de teşekkür ederim. Şu an tüm Türkiye'de sanal kumarla ve bağımlılıklarla 7 bölgede mücadele vermekteyiz. Yine, sivil anayasayla ilgili tüm memleketi kapsayacak şekilde çalışmalar yaptık. Avukat Hasan Oymak Başkanımın ekibinde yer almaktan bu anlamda memnuniyet duyuyorum, memlekete daha çok hizmet üreteceğimize de inanıyorum.

Şimdi, efendim, size sunacağımız bu çalışmamızı da kırk yıllık bir derneğiz, 81 ilde ve 6 ülkede bağlantılarımız var, teşkilatlarımız var, onlardan gelen bilgi, belge ve önerilerle hazırladık.

Biraz önce, çok kıymetli ihtisas sahibi üstatlarımızı dinledik, istifade ettik; hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Biz bir hukuk derneğiyiz, bizim önerilerimiz de diğer kıymetli katkıları yücelterek uygulanabilirliğini sağlayacak, masalarındaki meyveler gibi direkt kana karışacak tavsiyeler olacaktır yani direkt tatbikata yönelik tavsiyeler olacaktır.

Sayın Başkanım, Türkiye'nin çocuk koruma konusunda ciddi bir mevzuat eksikliği bulunduğunu düşünmüyoruz çünkü Anayasa'mız var, Çocuk Koruma Kanunu'muz var, vesaire, vesaire birçok kanunumuz var. Çocuklarımızı korumaya yönelik çok sayıda düzenleme bulunmaktadır. Peki, o hâlde bu acıları neden yaşıyoruz veya yaşama ihtimalimiz neden bu kadar yüksek? Çünkü sorunlar yalnızca mevzuat değildir; sorun, mevcut kurumların aynı hedef doğrultusunda eş zamanlı hareket edememesidir. Bir başka ifadeyle, Türkiye'de çocuk koruma problemi değil -yani çocuk koruma bir problem değil- çocuk koruma koordinasyon problemi bulunmaktadır. Kanaatimizce Gazi Meclisimizin önündeki en büyük mesele de budur.

Sayın Başkan, hazırladığımız raporun temel felsefesini tek cümleyle ifade etmek isterim: Çocuk koruma bir toplam kalite işidir. Bu cümleyi özellikle seçtik çünkü toplam kalite anlayışında kalite üretimin sonunda yapılan kontrolden ibaret değildir. Kalite tasarımdır, koordinasyondur, süreç yönetimidir, hatanın ortaya çıkmasını beklememektir. Çocuk güvenliği de böyledir. Hiçbir okul müdürü tek başına çocuğu koruyamaz, hiçbir polis tek başına bunu başaramaz, hiçbir psikolog, hiçbir aile tek başına bunu başaramaz ancak bütün kurumlar aynı hedefe yöneldiğinde sonuç tamamen değişebilir.

Hazırladığımız raporda bunu anlatabilmek için, biraz da güncel olduğu için futbol metaforundan yararlanmak istedik, ekranlarda da görüyorsunuz. Çocuk güvenliğini sistemimizde savunmada bütün yük kaleciye yüklenmiştir. Kaleci kim? Okul yönetimidir, her gol yediğinde eleştirilen de odur. Oysa, sahada aile vardır, sağlık sistemi, sosyal hizmetler, yerel yönetimler, kolluk kuvvetleri, dijital platformlar, sivil toplum kuruluşları, vesaire vesaire ancak bunların önemli kısmı bu oyunda yeterince dâhil olamamaktadır. Bizim önerimiz, çocuk güvenliğini tek oyunculu bir savunma anlayışından çıkarıp takım savunmasına dönüştürebilmektir. Bu nedenle, raporumuzun sonunda geliştirdiğimiz modele "Türk Tipi Çocuk Koruma Kalkanı" adını verdik. Bunu bir ulusal eylem planı olarak hazırladık ve elimde görmüş olduğunuz ürün şeklinde tüm masalarınıza dağıttık. Sayın Başkanım, size de renkli çıktısını koyduk, kuşe kâğıtta en iyisini sizin masaya koyduk Başkanım.

HUDER olarak hazırladığımız...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bunu bir de bize söylüyorsunuz.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Ya, şöyle: Ben bu kadar...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hayır, bana sunulmamış, ben önüme bakıyorum...

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Kendi elçeğizlerimizle koydum Sayın Başkan.

Ya, ben ilk defa Meclise geldim, Türkiye Büyük Millet Meclisini tanımaktan, sizleri görmekten çok memnun oldum. Demek ki bu işler böyle oluyormuş. Bunun bir parçası olduğum için de çok mutluyum Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Avukat Bey, sunumunuza devam edin.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Devam ediyorum Sayın Başkanım.

HUDER olarak hazırladığımız raporda 8 temel öneri geliştirdik. Bunların tamamı mevcut kamu yapısı içerisinde uygulanabilecek niteliktedir.

Evet, ilk teklifimizi söylüyoruz: Çocuk koruma koordinasyon kanunu hazırlanmalıdır. Bugün, çocuklarla ilgili görevler Millî Eğitim Bakanlığı'nda, İçişleri Bakanlığı'nda, Adalet Bakanlığı'nda, Sağlık Bakanlığı'nda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda ayrı ayrı bulunmaktadır ancak bu kurumların ortak risk yönetimini zorunlu hâle getiren yatay bir koordinasyon merkezi bulunmamaktadır. Biz yeni kurum kurmayı değil, mevcut kurumları aynı hedef doğrultusunda çalıştıracak hukuki bir altyapının oluşturulmasını öneriyoruz.

İlk teklifimiz çok net, mevcut kamusal yapı içerisinde çok rahatlıkla koordine edilebilecek bir kurum.

İkinci teklifimiz: Ulusal erken uyarı sistemi kurulmalıdır. Bugün bütün saldırıların hemen hemen tamamında saldırılar önceden çeşitli uyarı işaretleri vermektedir -sosyal medya paylaşımları, okuldaki davranış değişiklikleri, rehberlik kayıtları, şiddet eğilimleri, silah erişimi- ancak bu bilgiler parçalı kalmaktadır. Biz, bu bilgilerin çocuğun üstün yararı ilkesi gözetilerek gizlilik esasına uygun bir şekilde kurumlar arasında değerlendirilebilen, risk odaklı bir erken uyarı sistemi öneriyoruz. Amaç, çocuğu fişlemek değil, çocuğu saldırgan hâle gelmeden önce koruyabilmektir.

Üçüncü teklifimiz: Okul güvenlik koordinatörlüğü müessesesi kurulmalıdır. Sayın Başkanım, değerli üyeler; bugün okul müdürlerinden eğitim lideri olmasını bekliyoruz, personel yöneticisi olmasını bekliyoruz, mali yönetici, pedagog, kriz yöneticisi, güvenlik uzmanı, afet koordinatörü... Bakınız, bu, sürdürülebilir değildir. İş sağlığı ve iş güvenliği uzmanlığı nasıl ayrı bir meslek dalı olarak tanımlanıyorsa okul güvenliği de profesyonel koordinasyon gerektirmektedir. İçişleri Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının birlikte yetiştireceği profesyonel okul güvenliği koordinatörleri risk analizlerini, tatbikatları, kriz planlarını, kurumlar arası koordinasyonu yürütebilir. Böylece okul müdürleri eğitim liderliklerine odaklanırlar ve hepsinden az az -eksik eksik değil de- kendi işini yapar, profesyoneller de kendi işini yapar.

Dördüncü önemli teklifimiz şudur: Çocuklara korku değil, kriz yönetimi, bildiğin sivil savunma öğretilmelidir. Sayın Başkanım, bugün deprem tatbikatı yapıyoruz, yangın tatbikatı yapıyoruz ancak aktif saldırgan, kaçış, güvenlik alanı, kör nokta, kriz iletişimi, psikolojik dayanıklılık gibi konularda standart bir eğitim vermiyoruz. Biz artık çocuklarımıza bu eğitimi öğretmeliyiz. Çocuklara korkuyu değil doğru refleksli öğretmemiz gerekiyor çünkü kriz anlarında bilgi panikten daha hızlı hareket eder.

Sayın Başkanım, beşinci teklifimiz dijital çocuk koruma sisteminin oluşturulmasıdır. Bugün çocuklarımız yalnızca okul bahçelerinde yaşamıyor, asıl, hayatlarının önemli bir kısmını dijital dünyada geçiriyor. Bu nedenle, çocuk koruma politikaları oyun platformlarını, sosyal medyayı, yapay zekâyı, siber zorbalığı, çevrim içi istismarı kapsayacak şekilde yeniden ele alınmalıdır. Biz, az önce de söylediğim gibi, HUDER olarak 7 bölgede bunların tamamına dikkat çekecek kapsamlı bir çalışma yaptık. Geçtiğimiz hafta da Aile Vakfı, sağ olsun, bizi davet etti. İstanbul'da çok değerli bir çalışmaya Aile Vakfı imza attı. Biz de bunun bir paydaşı olduk.

Altıncı teklifimiz: Aile, çocuk koruma sisteminin merkezine yeniden yerleştirilmelidir.

Sayın Başkanım, biz bazen teknolojiyi yakalamak için ne yapıyoruz? Regülasyonlar teknolojiyi arkadan takip ediyor. Bu fitri bir sonuç, doğal bir sonuç ama biz teknolojiyi yakalayacağız derken bazı şeyleri teknolojinin dışına itiyoruz. Ben avukatım, teknoloji ilerledikçe bizim işlerimiz azalıyor, yapay zekâ bizi mahvetti, perişan etti. Avukat hukukun merkezinde olması gerekirken doğal bir

şekilde... Bu sadece Türkiye'nin sorunu değil, dünyanın da sorunu. Bakınız, teknoloji aileyi sistemin dışına çıkarıyor. Hayır efendim, aile, çocuk koruma sisteminin merkezine yeniden yerleştirilmelidir. Bugün dünyanın başarılı modellerine baktığımızda, çocuğu aileden uzaklaştıran sistemlerin değil, aileyi güçlendiren sistemlerin başarılı olduğunu görüyoruz. Bu nedenle, aile, çocuk koruma zincirinin ilk halkası olarak desteklenmelidir.

Yedinci teklifimize geçiyorum efendim: Çocuk koruma etki analizi -bunu biz icat ettik- zorunlu hâle gelmelidir. Nasıl ki çevreyi etkileyen projelerde ÇED raporu hazırlanıyorsa, çocukları doğrudan etkileyen, önemli eğitim, dijital platform ve kamu politikalarında çocuk koruma etki analizi raporu hazırlanmalıdır. Bu mekanizma, çocukların üstün yararı ilkesi, karar alma süreçlerini burada tartışmaya açık hâle getirebilir ve bir güvenlik sertifikası şeklinde değerlendirilebilir.

Sekizinci ve son teklifimiz, Sayın Başkanım, sizlerle alakalı. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde sürekli çalışan, fasıla vermeyen, çocuk güvenliği izleme mekanizması oluşturulmalıdır. Çocuk güvenliği bir defalık bir komisyon çalışmasıyla tamamlanabilecek bir konu değildir. Düzenli raporlayan, uygulamayı izleyen, kurumlar arası koordinasyonu değerlendiren, sürekli parametreler, mekanizmalar oluşturulmasını, politikalar üretilmesini sağlayan, yapısal düzenlemelerin sahadaki etkisini artıran sürekli bir kurum.

Konuşmamın sonuna doğru geldiğimde, Sayın Başkanım, izin verirseniz konuşmamı şöyle bitirmek istiyorum: Bugün çocuklarımızı koruyacak olan şey daha yüksek okul duvarları değildir, daha fazla kamera da değildir, daha ağır cezalar da tek başına yeterli değildir; çocuklarımızı koruyacak olan, birbirini tamamlayan kurumlar, güçlü aileler, bilinçli toplum ve iyi tasarlanmış bir hukuk sistemidir. HUDER olarak bütün raporumuzu tek cümleyle özetleyecek olursak, çocuk koruma bir toplam kalite işidir.

Komisyonunuza, Gazi Meclisimize bizleri dinleme nezaketini gösterdiği için teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Komisyonunuz uygun görürse, bugün arz ettiğimiz sekiz başlığın her biri için, madde gerekçeleriyle birlikte kanun değişikliği tasarılarını ve idari düzenleme önerilerini de HUDER olarak yazılı şekilde Komisyona sunmaya hazır olduğumuzu ifade etmek isterim.

Sayın Başkanım, bu konuşmamın içerisinde aslında belki ikinci planda kaldı ama sivil savunma ruhunu ben çok önemsiyorum, vurgulamak istiyorum. Şöyle bir paragraf hazırladım: Biz kibar ve nazik bir nesil yetiştirmekten artık uzaklaşmalıyız. Malumunuz, Balkanların naif insanları, sivil savunma ruhunu unutmuş insanları sebebiyle koskoca Balkanları kaybetmişiz. Biraz savaş bilseler, biraz sivil savunma bilseler durum çok farklı olurdu. Konya'da bozkır çeteleri ta Afyon'da, Çay'da işgalci Yunanları haklamış, Erzurum'da Nene Hatun...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bu çok başka yerlere gidiyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Bunun yeri burası değil ya, Allah aşkına yeter ya!

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Ben şunu ifade etmek istiyorum: Orta Doğu'da ateş çemberinin ortasında çocuklarımıza kendisini savunmayı öğretmemiz gerekiyor. Ben çocuğuma...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Ne yapacaksınız yani, savaşan çocuklar mı yetiştireceksiniz? Yeter artık ya!

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Daha fazla silah mı alalım?

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Hayır efendim. Ben çocuğuma patates ekmeyi öğrettim, buğday yetiştirmeyi, balık tutmayı öğrettim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - "Kibar ve nazik çocuklar yetiştirmeyi bırakalım." diyorsunuz, bu nasıl bir cümle arkadaş!

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Sayın Başkanım, kendini koruyabilen çocuklar yetiştirmeyi öneriyorum. Yoksa, güvenli sitelerde, ekran bağımlısı, acıkınca Yemeksepeti'nden burger söylemekten başka meziyeti olmayan, konfor alanından çıkmayan bir nesil gelecekte bizi ciddi olarak tehdit edecektir. Biz çocuklarımızın selameti için, bu memlekette bilinçli, geçmişinden gelen değerleri koruyan ve geleceğe taşıyan çocuklar yetiştirmeliyiz.

Teşekkür ederim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Bunun için savaşan çocuk mu yetiştirmemiz gerek?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Ruşen, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Şiddetle Mücadele Komisyonunda "Kibar ve nazik çocuklar yetiştirmeyelim." cümlesi bizim kuruluş ruhumuzla çelişiyor Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Doğru.

Ben de milletvekili arkadaşlarımızın eleştirilerine katılıyorum, biz hem kibar hem nazik hem de saygılı, sevgili, başarılı, yetenekli çocuklar yetiştirmek zorundayız. Onun için oradaki...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkanım, şu Anadolu nezaketi vurgusunu lütfen...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beğenmediniz mi konuşmamı?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yok, yok; çok beğendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam, teşekkür ediyorum.

Dolayısıyla, size teşekkür ediyoruz.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Biz teşekkür ederiz Başkanım.

Yalnız, Başkanım, ben burada nezaketsizlik yapsınlar diye demedim, benim söylediğimi anladınız efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Söz vermedim.

Herhâlde maksadı aşan bir cümle oldu, o cümle Komisyonumuzun ruhuna aykırıdır; öncelikle, çocuklarımızı...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bence tutanaklardan çıkarılmalı o.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, çıkarılmalı, ben de kabul ediyorum Sayın Tanal'ın şeyini, o kelimeyi tutanaklardan çıkaralım.

Şimdi, İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Üner Karabıyık'a söz veriyorum.

Üner Karabıyık Beyefendi, buyurun.

5.- İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık'ın, Vakfın çalışmaları, okul saldırıları sonrasında attıkları adımlar ve bu çalışmalar sonucunda hazırladıkları rapor ile temel önerileri hakkında sunumu

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; sizleri şahsım ve İstanbul Aile Vakfı adına saygıyla selamlıyorum. Bizi dinleme nezaketiniz için de teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, müsaadenizle, Vakfımız yeni kurulmuş bir vakıf olduğu için kısaca bilgi arz edeyim. İstanbul Aile Vakfı, 2020 yılında faaliyetine başlamıştır. Üç ana faaliyet kulvarı vardır; bunlardan biri, aile danışmanlık merkezleri. Şu ana kadar 30 bin seansın üzerinde aile danışmanlık hizmeti vermiş ve buradaki memnuniyet oranı yüzde 92 seviyelerindedir. Bu aile danışmanlık hizmetleri de çok çeşitli başlıklardadır. Bunun yanında, bir düşünce kuruluşu gibi akademik çalışmalar yapmakta; şu ana kadar 4 uluslararası sempozyum, 3 çalıştay ve 1 zirve gerçekleştirmiştir. Bunun yanında pek çok rapor ve saha araştırmaları yapmaktadır. Üçüncü kulvarımız da eğitim, kültür ve seminer faaliyetlerimizdir. Bunlar da Türk aile yapısının medeniyet değerlerinden beslenen ve modern zamanlarda aile yapısını tahkim edecek donanımları, müktesebatı elde etmesini sağlayan faaliyetlerdir.

Peki, bütün bu faaliyetler hangi kaynaklarla yapılıyor? Bu faaliyetler hiçbir kamu kaynağı kullanılmadan yapılmaktadır. Bu Vakfın kaynakları; Türkiye'de sanayicilik ve ticaretle uğraşan, 3 kuşak iş adamı ailelerin bağışlarıyla oluşmuş kaynaklarla gerçekleştirilmiştir.

Müsaadenizle, Siverek'te ve Kahramanmaraş'ta yaşanan hadiseler hepimizi derinden sarstı Sayın Başkanım. Bu olaylar yalnızca ilgili okulları ya da aileleri değil, bütün toplumu etkileyen hadiseler olarak hafızalarımıza kazındı. Biz de İstanbul Aile Vakfı olarak olayın olduğu gün bir basın açıklamasıyla aileleri bu noktada daha duyarlı olmaya davet ettik. Herkesin okullardaki güvenlik önlemlerini tartıştığı günlerdi o günler ve psikolog, psikiyatrist, sosyal hizmet uzmanı ve PDR'ci uzmanlara bir gönüllülük seferberliği çağırısı yaptık. Benzer bir çağırısı 6 Şubat depremlerinde de yapmıştık ve depremin 3'üncü gününde bölgeye, bu afet sonrası gerekli müdahaleleri yapabilecek formasyonu vererek 500 gönüllü psikoloğu deprem bölgesine göndermiştik ve orada afet süresince de bu destekleri verdik. Benzer şekilde, üç gün boyunca bu uzmanlara evlat nöbeti nedir, nasıl tutulur, bunun eğitimleri verildi. Daha sonrasında da okullarda ailelerle bir araya gelmeleri temin edildi. Biz bu konuda nasıl bu kadar hızlı reaksiyon alabildik? Yaklaşık üç yıldır çalıştığımız bir konuydu çünkü ilk yaptığımız saha çalışmalarında bu tehlikenin emarelerini ve sinyallerini görüyorduk. Bu doğrultuda ekranın sağında gördüğünüz bizim stratejik planımızda 6'ncı stratejik hedefimiz; problemli ekran kullanımını azaltma ve ekran sürelerini kısaltma. Buna bağlı 17 ayrı faaliyetimiz var, masal anlatıcılığından dijital oyun yarışmasına, ekran koçluğuna kadar uzanan 17 ayrı faaliyetimiz; bunları üç yıldır icra ediyoruz. Bütün bunların neticesinde de size, olaylar olur olmaz bu Komisyona sunulmak üzere bir rapor hazırlığı içerisinde girdik Sayın Başkanım. Ve hazırladığımız raporu biz ilgili görevlilere teslim ettik ama zannediyorum size henüz ulaşmadı Başkanım. Bu raporu ve eklerini, yaklaşık 2 bin sayfalık -ekleriyle beraber- raporları teslim etmiş durumdayız. Daha önceki konuşmacılarımızın da değindiği gibi, okullarda yaşanan saldırılar okulda başlamamaktadır. Bu hadiseler çoğu zaman önce ailede, ekran çevresinde, dijital mecralarda, medya içeriklerinde, toplumsal iklim içerisinde şekillenen uzun bir sürecin görünür hâle gelmiş son aşamasıdır. Bu nedenle, Komisyonumuzun önünde duran mesele yalnızca okul güvenliği meselesi değildir; aynı zamanda çocukların korunması, gençlik politikaları, dijital riskler, rehberlik sistemi ve toplumsal dayanıklılık meselesidir.

Değerli milletvekilleri, bugün arz edeceğimiz rapor yalnızca bu çalışma için hazırlanmış bir doküman da değildir. Son yıllarda 50'den fazla şehirde yürüttüğümüz saha faaliyetleri, ulusal araştırmalarımız, çalıştaylarımız ve uluslararası sempozyumlarımız, ekran bağımlılığı, dijitalleşme, medya ve aile alanında gerçekleştirdiğimiz çalışmalar bu raporun arka planını oluşturmaktadır. Dolayısıyla burada sunulan değerlendirmeler masabaşında geliştirilmiş teorik tespitlerden değil, saha tecrübesinden, araştırmalardan ve doğrudan temaslardan süzülmuş bir birikimden beslenmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, araştırmalarımız toplumun dijital riskler konusunda ciddi kaygılar taşıdığını göstermektedir. 2025 yılında 26 ilde 4.202 kişinin katılımıyla yapılan, siyasi ve demografik kota uygulanan saha çalışmasında katılımcıların yüzde 82,9'u dijital medyanın çocuklar üzerindeki zararının faydasından fazla olduğunu, yüzde 80,7'si ise dijital medyanın toplumsal değerleri aşındırdığını ifade etmiştir. Bu oranlar bize çok önemli bir hususu göstermektedir. Toplum çocuklarımızın karşı karşıya olduğu dijital risklerin farkındadır. Dolayısıyla, çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler yalnızca teknik bir mesele değil, aynı zamanda güçlü bir toplumsal beklentidir. Bugün çocuklarımız yalnızca fiziksel dünyada yaşamıyor. Aynı anda medya ve sosyal medyada, dijital oyunlarda, video platformlarında, yapay zekâ destekli ortamlarda varlık gösteriyorlar. Çocuklarımız bugün çoğu zaman evlerimizin içinde, gözümüzün önünde, dizimizin dibinde büyüyorlar. Ancak dikkatleri, zamanları ve değer dünyaları giderek daha fazla ekranlar üzerinden şekilleniyor. Bugün çocuklarımız yalnız içerik tüketmiyor, aynı zamanda dikkatlerini, zamanlarını ve davranış kalıplarını büyük dijital platformlara teslim ediyor çünkü dijital ekonominin önemli ham maddelerinden biri insan dikkati. Bu nedenle, çocuk koruma politikalarının yalnız fiziksel çevreyi değil dijital çevreyi de kapsamı gerektiğini düşünüyoruz. Sahada yürüttüğümüz çalışmalar ve farklı sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hayata geçirilen Temiz Ekran Hareketi gibi girişimler de göstermektedir ki çocukların ekran kaynaklı risklerden korunması konusunda toplumsal güçlü bir hassasiyet oluşmuştur. Bu hassasiyet yalnız ailelerin değil, politika yapımcıların, medya kuruluşlarının ve dijital platformların da sorumluluklarını yeniden düşünmelerini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, çocuk koruma politikalarının tüm ekran ve teknoloji ekosistemini kapsayacak şekilde yeniden ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Değerli Komisyon üyeleri, araştırmalarımızın en dikkat çekici bulgularından biri de şudur: İnsanlar en yüksek mutluluk, huzur ve güven duygusunu aile içerisinde yaşamaktadır. Araştırmalarımıza göre ailede mutluluk, huzur ve güven oranı yüzde 94, yakın çevrede yüzde 76, şehir ölçeğinde yüzde 67, ülke ölçeğinde ise yüzde 56'ya düşmektedir. Bir başka ifadeyle, insanımız şahitlik alanında daha fazla güven, huzur ve aidiyet hissederken haberdarlık alanında baskı, sıkıntı ve kaygı seviyesi artmaktadır. Bu artışta haber kaynakları etkilidir. Bununla birlikte baskı, sıkıntı ve kaygı üreten içeriklere maruziyet arttıkça aidiyet duygusu da zayıflamaktadır. Bu bulgu bizim için son derece önemlidir çünkü okul saldırıları yalnızca bireysel öfke patlamaları olarak değil, aynı

zamanda aidiyet, güven ve toplumsal dayanıklılık bağlamında da değerlendirilmelidir. Bizim kanaatimizce güçlü aile güçlü aidiyet, güçlü aidiyet ise güçlü toplum demektir. Bu nedenle, çocuk koruma politikalarının merkezinde ailenin güçlendirilmesi yer almalıdır.

Değerli Komisyon üyeleri, raporumuzun en önemli tespitlerinden biri şudur: Okul güvenliği yalnız kapı, kamera ve fiziki tedbirlerden ibaret değildir. Bunu zaten diğer katılımcılarımız da ifade ettiler. Biz okul güvenliğini üç katmanlı bir yapı olarak değerlendiriyoruz. Birinci katman fiziksel güvenlik, ikinci katman kurumsal güvenlik yani okul yönetimlerinin, rehberlik servislerinin, rehberlik araştırma merkezlerinin ve ilgili kurumların risk sinyallerini erken fark edebilme kapasitesi. Üçüncü katman ise psikososyal güvenlik; öğrencinin kendisini görmüş, duyulmuş, korunmuş ve ait hissedebilmesi. Kanaatimizce bu üç katman birlikte ele alınmadan okul güvenliği tam anlamıyla sağlanamayacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; raporumuzun temel önerilerinden biri de budur: Çocukların korunması tek bir kurumun sorumluluğu değildir. Sebepler çok katmanlı olduğu için çözüm de çok katmanlı olmak zorundadır. Bu kapsamda aile, okul ve rehberlik sistemi, sosyal hizmetler, sağlık sistemi, medya, dijital platformlar, yerel yönetimler eş zamanlı ve koordineli çalışmalıdır. Özellikle medya ve dijital platformlara ilişkin olarak içerikler için toplumsal etki değerlendirme mekanizmaları, yaş doğrulama sistemleri, çocuk hesabı koruma araçları, yaşa uygun dijital hizmet standartları, ebeveyn destek mekanizmaları ve platform sorumluluğu birlikte ele alınmalıdır.

İstanbul Aile Vakfı olarak çocukların dijital risklerden korunmasına yönelik savunuculuk ve hukuki girişimlerde de bulunduk. Sosyal medya şirketlerine yönelik davalar açtık. Bu hukuki süreçleri başlatırken amacımız herhangi bir platformun yasaklanması değil, çocukların yaşlarına uygun olmayan içeriklere erişimine, bağımlılık oluşturan algoritmik tasarım özelliklerine ve ebeveynlerin giderek artan güçlüklerine dikkat çekmek, alınması gereken tedbirleri tespit etmektir.

Son dönemde atılan adımları kıymetli buluyoruz. Bununla birlikte, sahadaki tecrübemiz, çocukların korunmasında yalnız yaş tespitine dayalı mekanizmaların yeterli olmadığını göstermektedir. Yaş doğrulamanın, çocuk hesabı koruma araçları, yaşa uygun hizmet standartları ve platform sorumluluğuyla desteklenmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

Bugün büyük altyapı projelerini, sanayi tesislerini çevresel etkileri açısından analiz ediyoruz, teknolojik ürünleri ekonomik etkileri açısından değerlendiriyoruz ancak çocuklarımızın, gençlerimizin ve bizlerin hayatını etkileyen medya içeriklerini, dijital platformları ve yapay zekâ uygulamalarının toplumsal etkilerini düzenli biçimde değerlendiren kurumsal mekanizmalarımız yok. Bu nedenle toplumsal etki değerlendirme sistemine ihtiyaç duyulduğunu düşünüyoruz zira bu husus hem bizim çalıştay ve sempozyumlarımızın sonuç raporlarında hem de 12 Haziran 2026'da İstanbul'da Aile Bakanlığımızın himayesinde RTÜK iş birliğiyle gerçekleştirdiğimiz, HUDER ve Yeşilayın da paydaş kuruluş olarak yer aldığı Dijital Anafor Zirvesi'nin sonuç bildirisinde de yer almıştır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bugün çocuklarımız ve gençlerimiz yalnızca içerik tüketmiyor, aynı zamanda dijital ekosistemler içerisinde davranış kalıpları da öğreniyor ve yeniden üretiyor. Sorun yalnızca hangi içeriğin izlendiği de değil, asıl soru şudur: Bu içerikler çocuklarımızın nasıl bir insan, nasıl bir arkadaş, nasıl bir öğrenci ve nasıl bir vatandaş olacağına dair tasavvurunu şekillendiriyor. Bugün algoritmalar, görünürlük ekonomisi, hayran ekonomisi ve dijital kültür birlikte çalışarak çocukların dikkatini, değer algısını, ilişki biçimlerini ve aidiyet duygusunu etkileyebilmekte. Özellikle kimlik arayışı içindeki çocuklar ve gençler açısından dijital ortamlar rol modellerin, davranış kalıplarının ve aidiyet alanlarının yeniden üretildiği güçlü sosyalizasyon mecralarına dönüşmüş durumda. Bu nedenle, çocuk koruma politikalarını yalnız içerik denetimiyle sınırlı düşünemeyiz. İhtiyacımız, aileyi, okulu, medyayı, dijital platformları ve kamu kurumlarını birlikte kapsayan, çok boyutlu bir toplumsal dayanıklılık yaklaşımıdır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye'nin ihtiyacı yalnızca yaşanmış hadiselerin muhasebesini yapmak ya da olay gerçekleşikten sonra müdahale eden bir sistem kurmak olmamalıdır. İhtiyacımız, riskleri erken fark eden, aileyi güçlendiren, dijital alanı düzenleyen, rehberlik mekanizmalarını etkinleştiren ve kurumlar arası koordinasyonu sağlayan önleyici bir koruma mimarisidir çünkü çocuklarla ilgili meseleleri yalnız güvenlik başlığı altında değerlendiremeyiz. Geleceğimizi, çocuklarımızı korumak, toplumsal dayanıklılığımızı ve nesiller arasındaki bağı korumak için bu adımları atmamız gerekiyor. Bu Komisyonun çalışmalarının yalnızca geçmişte yaşanan hadiselerin değerlendirilmesine değil, gelecekte benzer hadiselerin önlenmesine de önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz.

Bize verdiğiniz bu fırsat için tekrar teşekkür ediyoruz. Bugün buraya Yönetim Kurulumuzdan hem eğitimci hem psikolog, sosyolog ve hukukçu değerli isimlerle birlikte geldik. Süreç içerisinde 7/24 her türlü vazifeye hazır olduğumuzu ifade ediyoruz Sayın Başkanım.

Tekrar teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ben de size çok teşekkür ediyorum İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık Beyefendi.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya, Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar, Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin, Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen ve İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şimdi, soru sormak isteyen milletvekili arkadaşlarıma sırasıyla söz vereceğim.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Evet, çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sunumlar için teşekkür ediyorum.

Tabii ki sivil toplum kuruluşlarımız görüşlerini aktarırken kendi perspektiflerinden konuşacaklardır, bakış açılarını burada aktaracaklardır ama yani az önceki çok hoş değildi, Avukat Bey'in cümlesi çok yanlış bir cümle. "Kibar ve nazik bir nesil yetiştirmekten vazgeçmemiz lazım." diyorsunuz; Allah aşkına, yani nasıl yapacağız ya? Sayın Başkanın dediği gibi, bu Komisyonun kuruluş ilkesine

aykırı bir defa. Ne yapacağız? 8 yaşındaki, 10 yaşındaki çocukların eline silah mı vereceğiz, silahla mı yetiştireceğiz? "Kibar olmayacak, nazik olmayacak; kaba olacak, sert olacak." Çok yanlış!

Bir başka yanlşınız daha var; avukatsınız, diyorsunuz ki: "Türkiye Büyük Millet Meclisine önerimiz: Türkiye Büyük Millet Meclisi çocuk güvenliği mekanizmasını oluşturmalıdır." Burası yasama organı; ne yapacak? "Kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak." Burası bunu yapamaz, buranın böyle bir görevi yok. Aile Bakanlığı yapabilir, Millî Eğitim yapar, başka bir yer yapar ama Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama organı, yasa yapmakla mükellef; çıkıp da böyle bir koordinasyonu sağlaması... Yani kusura bakmayın, dersinize çalışmamışsınız, üzgünüm bunu söylemekten. Biz burada çok sayıda sivil toplum kuruluşunu dinledik ve ilk kez böyle öneriler geliyor; yadırgadım, onu söylemek istiyorum.

"Çocukları korumada mevzuat açısından, kanun açısından bir eksiklik yok." diyorsunuz, "Türkiye'de çocukları koruma problemi yok." diyorsunuz; var, hepimiz biliyoruz, hepimizin ortak kanaati bu zaten. Türkiye'de çocukları korumak gibi bir problemimiz var, bizim suçumuz bu da, siyasetin suçu. Biz, çocukları korumak durumundayız.

Bakın, az önce sunum yaptı Hocam, gayet de güzeldi, İstanbul Aile Vakfı; perspektifiniz aynı, çok doğal ama bu tip öneriler yok çünkü bu tip öneriler ayağı yere basan öneriler değil. Hem "Çocuk korumayla ilgili sıkıntı yok Türkiye'de." diyorsunuz hem de "Çocuk koruma kurumu kurulmalıdır." önerisi getiriyorsunuz; yani bir çelişki var Avukat Bey, o yüzden...

"Çocuklara tatbikat yaptırılmalı." Ne tatbikatı yaptıracağız okullarda ya! "Silahlı saldırı olursa kendini nasıl koruyacaksınız?" Yahu, bu olmaz arkadaşlar, gerçekten çok doğru değil hani bu konuda sizi eleştirmek istedim.

Ben Değerli Selçuk Candansayar Hocama bir soru sormak istiyorum. Hocam, sunum için teşekkürler. Evet, Türkiye'de mutlaka bir ruh sağlığı yasası olmalıdır. Çocuklar psikiyatrik tedavi nedeniyle mimleniyorlar Hocam, Maraş'ta bunun örneğini gördük; çocuk 32 kez rehberlikle görüşmüş, Emniyetin psikoloğuna gitmiş. Psikiyatride götürüldüğünü söylüyorlar ama götürülüp götürülmediği konusunda net bir durum yok. Niye götürmüyor? "Ya, ben şimdi çocuğu psikiyatriste götürürsem mimlenir; asker olamaz, polis olamaz, pilot olamaz vesaire." Yani o raporu olduğu zaman bir gencin, bir çocuğun geleceğinde sorun olacak. Bizim ya da devletin, hani sabıka kaydının sıfırlanması gibi, bir sıfırlamaya ihtiyaç var mıdır? Mesela, benim ilim Kahramanmaraş'ta deprem çok etki yarattı, az önce sunumlarda da söylendi, çok etki yarattı. Annesini kaybetmiş, babasını kaybetmiş çocuk; 7 yaşında, 8 yaşında, psikolojisi bozuluyor, bozuldu da; bir süre belki tedavi gördü. Peki, o tedaviyi gördükten sonra, bu çocuk 14-15 yaşına geldiği zaman normal, hepimiz gibi olacak ama o kaydında kalacak o çocuğun o tedavisi; asker olamayacak, pilot olamayacak, polis olamayacak vesaire. Böyle bir sıfırlama doğru mudur? Nasıl yapılabilir? Örneğin, işte, sabıka kaydı on yılda bir galiba -avukat arkadaşlar bilirler- işte, psikiyatri tedavisi gördüyse beş yılda bir ya da 18 yaşından küçükken gördüyse şu kadar yılda bir ya da yeniden bir muayeneye mi ihtiyaç var, nedir; yani bir şey yapmak gerekir mi, gerekirse nasıl bir yöntem önerirsiniz diye sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Kime sormuştunuz sorunuzu?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Selçuk Hocama.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Selçuk Hocam, buyurun.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Ben Sayın Vekile bu sorusu için çok teşekkür ediyorum çünkü hem bu Komisyonunun konusuyla ilgili ama biraz daha geniş cidden şöyle bir sorunu biz psikiyatlarda çok yaşıyoruz: İnsanlar artık kamu hastanelerinde psikiyatrik muayeneye gelmek istemiyor çünkü psikiyatrik muayeneye geldiklerinde alabilecekleri ehliyetten özel güvenlik raporuna, sağlık raporuna kadar hepsinde damgalanmış gibi oluyorlar. Ehliyet alamıyorlar; son derece basit, ehliyet almaya hiçbir engel olmayan bir rahatsızlığı olsa bile ehliyet başvurusu geri çevriliyor ve çok daha uzun bir bürokratik işleme tabi tutuluyorlar. Eskiden ruhsal sıkıntısı olan insanları psikiyatriste getirmeye zaten aileler çekinirlerdi, şimdi daha da çekiniyorlar hatta bilerek getirmiyorlar çünkü damgalanma riski nedeniyle. Buradaki temel problem, bir psikiyatrik tanının olmasının ehliyet almaya, güvenlik görevlisi olmaya, polis olmaya engel olmaması aslında; bizim psikiyatrik tanılarımızın çok çok küçük bir bölümünde bu tür engeller var. Hastalıklarımızın yüzde 90'ında söz ettiğim mesleklerin hiçbirinin yapılmasında engel yok.

"Tanı silme" gibi bir kavram ortaya çıktı maalesef Türkiye'de. Vatandaşlar haklı olarak hastaneye başvuruyorlar ve "Benim tanımı silin." diyorlar. Tanılarını silsek arşivde bir hata yapmış olacağız, "Şimdiki hâliyle normaldir." desek kurum kabul etmiyor; bu gerçekten çok büyük bir sorundur. Bu sorunun hem SGK hem Sağlık Bakanlığı da farkında fakat nasıl çözüleceği de bilinmiyor. Maraş olayında o çocuk için iki önemli şey var. Fırsat bulmuşken, söz almışken söylemek istiyorum. Yeşilaydan katılan arkadaşımız gerçekten altını çizdi, oyun oynamak tek başına şiddet gerekçesi değil, oyun oynayan çocuk mutlaka şiddet uygulayacak diye bir kural da yok; bunu aklımızda tutmamız gerekiyor. Oyun oynayan ve oyun bağımlılığı olan çocukların çok büyük bir bölümü içe dönük çocuklar zaten. Onların şiddete doğrudan bağlantılarını kurmak mümkün değil çünkü şiddet tek nedenli değil. Maraş'ta esas sorun şu: Aile, çocuğunu güvenle kamusal otoriteye yani sağlık otoritesine götürmüyor. Önce bir eş dost işi yapıyor, sonra kurumun psikoloğu kayıt yapmadan görüyor; tabii, basından öğrendiğimiz bilgiler bunlar, ne kadar doğru bilmiyoruz bunu. Ama şunu bilmiyoruz: Bu çocuk çocuk psikiyatrisine gidebilseydi farklı olabilirdi miydi; o çocuk psikiyatrisi ile okul arasında bir entegrasyon olsaydı farklı olabilirdi miydi? Ama orada hep atladığımız bir şey de var, silah evde ortada duruyor. Ortada bu kadar, 5 tane silah duran bir evde çocuğu suçlamayı ben psikiyatrist olarak çok doğru bulmuyorum. Ama Sayın Vekilin söz ettiği sorun çok ciddi bir sorun Türkiye'de şu anda. Psikiyatrik hastalıklara sahip olmak... Aslında o kişinin kamusal hayata, topluma katılmasına yardım etmesi gerekir. Bizim şöyle tanılarımız var: "Bu insan şizofrendir ama şu, şu, şu mesleklerde çalışabilir." dediğimizde, yasada da yeri var, belli bir kontenjandan işe girebiliyor ve onu topluma kazandırıyoruz aslında. Fakat son yönetmeliklerle psikiyatrik hastalığın varsa işe giremez hâle geldin ve çok büyük bir sorun; umarım, Meclis bu sorunu çözer, biz çözemiyoruz çünkü.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, müsaade ederseniz ben de...

Çok önemli bir noktayı değerlendiriyorsunuz. Hocam, bu konuda gerçekten en büyük problemlerimizden biri tam da burası. Bu konuda tanı silme olayını, mesela çocuklar düzeyinde, reşit oldukları zaman veya işte 17-18 gibi bir kavramla, yeniden bir

muayeneyle böyle... Müsaade edin Hocam ama ona karşı çıkıyorsunuz değişik nedenlerden dolayı. Bu konuda direkt çözüm noktasında yani mevzuatla ilgili "Yönetmeliklerin şu şekilde değiştirilmesi lazım, yasanın şu şekilde değişmesi lazım..." Eğer bunu -şu anda değil- bize, Komisyonumuza yazılı olarak lütfederseniz... Ki bizim can alıcı noktalarımızdan biri tam da sizin söylediğiniz konuda düğümleniyor yani sadece somut olayda değil, başka hadiselerde de burada düğümleniyor. Bu problemi aşma noktasında ciddi anlamda şey yapıyoruz. Onun için onu ben çok fazla zaman geçmeden, bugüne yarına o tür bir teklifi sizden yazılı olarak istiyorum, lütfederseniz.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Sayın Başkanım, bu konuda hazırladığımız bir şey vardı zaten, ben size hemen bugün ya da yarın ileteceğim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Küçük bir şey söyleyebilir miyim bu vesileyle?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Örneğin, çok benzer bir durum da şimdi özel muayenehaneler için getirildi "Muayene Bilgi Yönetim Sistemi" diye ve Sağlık Bakanlığı bize şunu söylüyor: "Size gelen her hastayı T.C. kimlik numarası, şikâyeti ve bulgularınızla bana günlük olarak bildirmelisiniz." diyor; bunun adı "Muayene Bilgi Yönetim Sistemi." Bu, aslında kişisel haklara çok aykırı bir karar ve uygulamazsak çok büyük, 150-200-500 bin liralık cezalarla tehdit ediyoruz. Bu konuda dava açtık çünkü insanlar psikiyatrik muayenelerinin Bakanlığa bildirilmemesini isteme haklarına da sahip olmalılar. Oysa, bizden T.C. kimlik numarası, adresi, sigara içip içmediği, geçmiş öyküsü, aile öyküsü, cinsel yaşamına kadar hepsini yazıp Bakanlık veri tabanına yüklememiz isteniyor; bu, hakların korunmasına aykırı. Eskiden insanlar kamu hastanesine kayıt için gitmezdi, muayenehaneye giderdi, şimdi kimse hiçbir yere gidemez hâlâ geldi ve merdiven altı tedavilere gidiyorlar; bunu da belirtiyim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Hocam, orada bir sınırlama olmazsa... Hocam, şöyle, ben bu noktada size bir nebze katılmıyorum çünkü psikiyatrik tedavi olan birisinin özel bir yere gidip gizli tutması da yanlış, devletin bunu da bilmesi gerekir çünkü sonuçta bundan kaynaklı bir sıkıntı yaşanıyor. Ne yapılabilir? Belli bir seviye olabilir yani işte, mesela, 10 puana göre 9 ise bunu bildirmek gerekir ama 3 ise, 5 ise bildirmemek gerekir. Sadece psikiyatrik meseleyle ilgili, diğer konulara girmeden konuştum çünkü eğer devlet de bunu bilmezse o kadar çok bomba gibi gezen insan var ki şu anda.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Başkanım, ben de bir bilgilendirme...

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Ama şöyle: Sayın Vekilim, biz bireyi devlete karşı korumakla yükümlüyüz yani...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Bir saniye, şey yapmayalım da...

Ali Bey araya girerek çok doğru bir tespit yaptı. Hasan Bey de çok kısa bir şekilde...

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Konuyla ilgili bilgilendirmek için...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Evet, teşekkür ederim.

Sağlık Bakanımız bu konuda bir açıklama yaptı, geriye dönük verilerinin Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'ne esas olarak "Polis olamaz, asker olamaz." raporları düzenlenmesiyle alakalı Millî Savunma Bakanlığıyla bir görüşmesi var, bunun geçmiş üç yıl için geçerli olması gibi. Emniyetle de İçişleri Bakanlığıyla da görüşmeleri devam ediyor. Bu konuyu inşallah Sağlık Bakanlığımız ilgili kurumlarla çözmeye çalışıyor, bilginiz olsun.

İkinci konu da Muayene Bilgi Yönetim Sistemi'ndeki bilgilerin Sağlık Bakanlığı tarafından alınması aslında bununla benzer değil Sayın Hocam. Buradaki incelemede hastaya eğer bir tanı konduysa, SGK ilaç yazdıysa e-nabızdan görülebiliyor ama Sağlık Bakanlığının aldığı bazı veriler, toplumu korumak için, toplum sağlığı açısından da bazı araştırmalar, çalışmalar yapmak için ve üçüncü şahıslara Bakanlığın izni olmadan verilemiyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Yanıt verebilir miyim Sayın Başkan yoksa...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şöyle yapalım...

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Yani bu konumuzla çok da ilgili değil aslında.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tabii, daha henüz Sağlık Bakanlığının o çalışmaları da diğer çalışmaları da ayrı, bizim Komisyonumuz noktasında tekliflerimize belki ışık tutabilir ama nihai kararımız olmaz.

Ben de müsaade ederseniz, Ali Bey'in, sayın milletvekilimizin değerlendirmesine çok katılıyorum. O nedenle siz yapacağınız yazılı şeyde bize değerlendirin çünkü Kahramanmaraş'taki gördüğümüz tam ince nokta orası Hocam. Yani çocuk ilkokul 2'den beri 32 kere rehber öğretmen tarafından dikkate alınıyor, raporlar tutuluyor, ondan sonra aile idareciler tarafından, rehber öğretmen tarafından her seferinde okula çağırılıyor, dolayısıyla aile meseleye hâkim. Ailesi, babası çocuğu Emniyetin psikoloğuna götürüyor, o on beş dakika görüşüyor, sonra bir başka psikolog 5 sefer görüşüyor, onun söylemleri ile okuldaki öğretmenlerin, idarecilerin ve çocukların söylemleri tamamen ters. Şunu anlıyoruz: Oradaki psikologlara bakarsak çocuk son derece sosyal ilişkileri olan, göz teması kuran, içine kapanık olmayan, sadece dikkat dağınıklığıyla ilgili bir kuşkusuyla getirildiğini -hatta öyle de demiyor-değerlendiriyor ama bütün okuldakiler sabahdan akşama kadar uyuduğu, kimseyle iletişim kurmadığı, kendisine zarar verdiği gibi tersi bir şey söylüyor. Biz Komisyon olarak -bütün arkadaşlarım, burada raportör ve uzman arkadaşlar da var- tam da dikey değil de yatay noktasında bir görünürlüğün, mümkünse bunun olmasını arzuluyoruz ama bu çocuk, herhangi bir çocuk daha sonra tedavi ediliyorsa bu hiçbir zaman kendisine engel olmamalı herhangi bir kamu hizmeti noktasında veya bu önüne başka bir nedenle sıkıntı getirmemeli. O nedenle yani o tür bir çalışma noktasında ben Muayene Bilgi Yönetim Sistemi gibi bir şeye de ihtiyaç olabileceğini

düşünerek -zatiatilerinizi ikna için söylemiyorum, arkadaşlarımdan dikkatini çekmek için söylüyorum- bunların önemli olduğunu düşünenlerdenim yani hatta Aile Bakanlığında bir sürü uzman var, Millî Eğitim Bakanlığında daha az uzman var; Aile Bakanlığındaki bu uzmanları okullardakilerle niye biz örtüştüremiyoruz? Bir sürü spor tesisleri var her tarafta, ondan sonra şunlar var; okul ile Gençlik Bakanlığı, ondan sonra bir entegre olarak niye bunları buluşturmuyoruz ve bunları da bir okul prosedürü içerisinde niye yapmıyoruz? "Veli çocuğunu alsın, spora getirsin." gibi de değil. Yani sadece bu dediğim alanla ilgili düzenlemelerde nerelerde hangi eksiklik var, size göre neler olmalı; ben o konuda yazılı cevabınızı bekliyorum.

Ben şimdi sözü Şenol Hanım'a veriyorum.

Şenol Hanım, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Evet, ben tüm kuruluşlardaki sunum yapan akademisyen ve arkadaşlara çok teşekkür ediyorum.

Biz Komisyon olarak burada tabii ki bu okul saldırılarını göz önüne alarak çocukları bu noktaya getiren ihmaller zincirini ortaya çıkarmak için bulunuyoruz. Okulun kapısında güvenlik, içinde rehberlik, evde aile desteği, dijital dünyada denetim, devlette ise liyakatli ve bilimsel bir çocuk politikasını ortaya koymak için çalışıyoruz Sayın Başkanım.

Ben belki biraz acele ettim ama biraz da dikkat çekmek için 17 Haziranda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Okul Güvenliği ve Çocuk Koruma Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'ni sundum, 25 Haziranda da bir basın açıklaması yaptım bu konuyla ilgili, nedenini, niçinini ortaya koyan.

Biraz önce Sosyoloji Derneği adına Nilay Hocamdı, hemen hemen önerilerinizin hepsi yer aldığı için de böyle mutluluk duydum yani demek ki aynı şekilde düşündüğüm için.

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Teşekkürler.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Şimdi, gerçekten her bir kuruluşun sunumlarından faydalaniyoruz. Onun için de böyle birer ikişer soru soracağım her kuruma.

Nilay Hocam, size: Okullarda okul sosyoloğu veya sosyal risk izleme birimi kurulmalı mı size göre? Bunu sorayım size. Diğer şeyleriniz zaten örtüşüyor, cevap aldım yani sorularıma.

Yine, Selçuk Hocaya bir sorum olacak: Her okulda kriz anı ve kriz sonrası ruh sağlığı müdahale protokolü olmalı mı? Bir de Türkiye'de çocuk ve ergen ruh sağlığı hizmet kapasitesi okul temelli şiddeti önlemeye yeterli mi?

Evet, Yeşilaya bir sorum olacak: Son beş yılda kaç çocuk riskli görülerek profesyonel destek hizmetlerine yönlendirildi?

HUDER'e soracağım. HUDER'de aslında sunum yapan arkadaşımız belki söylemlerde bazı, söylerken maksadını aştı, yoksa söyledik, herkes her şeyi söylemek şeyinde demokrasi var bu ülkede. Söyleyeceksiniz tabii ama size de iki soru soracağım: 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu risk altındaki çocukları olay olmadan önce tespit etmeye yetiyor mu, yetmiyorsa hangi madde değiştirilmeli veya bir madde eklenmelidir? Yine, çocukların şiddet içeriklerine erişimi konusunda 5651 sayılı Kanun ve sosyal ağ sağlayıcı yükümlülüklerini siz yeterli buluyor musunuz? Her ne kadar "Her türlü kanun var." dediniz ama yok, eksikler var tabii, onlar üzerinde zaten çalışmamızı yürüteceğiz.

İstanbul Aile Vakfına da sormak istediğim: Aile danışmanlığı ve ebeveyn eğitimleri zorunlu, erişilebilir kamu hizmeti hâline getirilmeli midir, içinde yaşadığımız süreç göz önüne alındığında?

En son sorum: Dijital oyunlar, şiddet içerikleri ve sosyal medya akımları konusunda ailelere hangi pratik rehberlik sağlanmalıdır?

Ben çok çok teşekkür ediyorum sunumlarınız için tekraren.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Nilay Hanım, sizden başlıyoruz; ilk soru size geldi Şenol Hanım'dan.

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Çok teşekkürler.

Evet, zaten sosyolojinin bakışını anlattığımızda, yapısal ve kurumsal bir sorun olarak görüldüğü için kurumsal yapının içinde de bir PDR'ci, bir psikolog gibi, bu izleyici ekip içinde sosyologların olması çok önemli, olayları daha bütünlüklü değerlendirmek için. Daha geniş bir bütünlük bakışının o birlikteki bir ekiple ortaya çıkacağını düşünüyorum. Bu zaten Aile Bakanlığı için de aynı, diğer bakanlıklarının içindeki ekiplerde de bir sosyologla birlikte çalışmanın bütünlükçü bakışı güçlendireceğine inandığımız için sosyologların mutlaka, okul sosyologlarının da bir PDR'ci gibi, bir psikolog gibi okullarda yer alması, programların yapılmasında ya da işte uygulanacak birçok faaliyette... Yani sosyolojik lensi kaybetmeyelim bu kurumlardan diye düşünüyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Bölgenin sosyolojik konumunu da analiz edebilecek...

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Evet, evet, daha bütünlükçü. Onun için bütün kurumsal yapılar için önemli olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Selçuk Bey, size 2 tane soru vardı.

Buyurun Hocam.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - İlk soruya hemen yanıt vermek istiyorum.

Şöyle: Türkiye'de zaten çocuk ve ergen psikiyatristi sayısı gerçekten çok az yani AB standartlarıyla karşılaştırılamayacak kadar az psikiyatrist sayısı da. Her okula bir çocuk psikiyatristi gerçekçi bir uygulama değil ama okullarda öğretmeni, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanını, sosyal hizmet uzmanını ve psikoloğu içeren bir ekip olmalı. Her okulun da bir "supervisor"ı, süpervizyonunu yapan çocuk psikiyatristi olmalı. Bu entegrasyon Türkiye'de maalesef yapılamıyor, oysa çok kolay yapılabilecek bir entegrasyon. Bu entegrasyon yapıldıktan sonra da -size sunduğumuz görüş raporumuzda var- mutlaka, öğretmenler dâhil bütün okul çalışanları, ama temizlik personeli bile bu konuda eğitim almalı "Riskli davranış nasıl belirlenir?" diye. Burada da iki mesele var. Bir tanesi, riskli çocuklara ayıracağız ama asıl mesele, okulu dayanışmacı ruhla yuva hâline getirmek. O zaman, riskli çocukla uğraşmak yerine zaten sağlıklı olan ve sağlıklı kalmaya hazır olan çocukların sayısını ve etkileşimini artırırsanız riskli çocukların riski de düşüyor kendiliğinden. Bu çok önemli bir şey ve bu entegrasyon... Şu anda Türkiye'de sadece çocuk psikiyatristi sayısı az ama psikolog,

psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı, sosyal hizmet uzmanı, bu alanda eğer master yaparsa sosyolog arkadaşlarımızın sayısı var, yeter ki bunlar bu okullara dağıtılabilsin. Özellikle dezavantajlı illere dağıtılsın. Maaş teşviki mi olur, kadro açılması mı olur ama her okulda bu yapının kurulması gerekiyor çünkü okullar şiddetin ana kaynaklarından biri hâline geliyor, tüm dünyada da geliyor ve bunun önlemini baştan almamız gerekiyor.

Tamam herhâlde...

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Her okulda kriz anı ve kriz sonrası ruh sağlığı müdahale protokolü olmalı mı?

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Mutlaka olmak zorunda. Hazırladığımız görüşte bu protokolün ayrıntılarını da verdik yani sekreteryaya da gönderdik onu Sayın Vekil. Mutlaka olmalı. Örneğin, Maraş'ta biz şunu yaşadık: Maraş olur olmaz ben Dernek Başkanı olarak oradaki, üniversitedeki arkadaşı aradığımda, herkes panik hâlindeydi ve üniversitedeki arkadaşım tek başına kalmıştı, nereye gidebileceğini bilmiyordu. Oysa hemen üniversite, ilçe millî eğitim müdürlüğü, il millî eğitim müdürlüğü bir araya gelmeliler, hafta sonu okulun bütün öğretmenleri toplanmalıydı, o okulun öğretmenlerine önce bir kriz eğitimi verilmeliydi ve pazartesi günü okul açıldığında öğretmenler sınıflarda çocuklarıyla, öğrencileriyle bu yası konuşabilmelilerdi. Bu yapılmadığı için bugün daha fazla sıkıntı yaşıyoruz. Bu akut ve erken müdahale, bütün kitlesel afetlerde en önemli etken. Bu etkene dair bir düzenlemeyi maalesef Türkiye'de bir türlü hayata geçiremiyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum Hocam.

Diğer bir soru Yeşilaydan Hakan Çetin Bey'e gelmişti.

Buyurun.

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - 12-18 yaş Yeşilay danışmanlık merkezleri. Son üç yıldır aslında 12 yaşa indirdik ve toplam gelen -farklı kategorilerde- 5.385 vaka var, danışan var. Bunların çoğunluğu -biraz önce slaytımda da söylemiştim- yüzde 64'ü internet bağımlılığıyla ilgili geliyor, yüzde 5,7'si alkol ve maddeyle ilgili, yüzde 2,9'u tütünle ilgili, kumarla ilgili de yüzde 0,2 oranında bir başvuru olmuş. Toplam 82 bin başvurunun içerisinde yaklaşık 5.400 adet 12-18 yaş başvurusu aldık.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Bu üç yıllık mı?

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Evet, üç yıllık veri.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Ben beş yıllığı sordum. Bir de profesyonel destek mekanizmalarına kaç kişi yollandı? Madde bağımlılığında mesela, özellikle onu sormak istedim ben, belki söylememiş olabilirim ama madde bağımlılığıyla ilgili.

YEŞİLAY AKADEMİ DİREKTÖRÜ HAKAN ÇETİN - Evet, yani burada şöyle işliyor Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde sistem, onu ifade etmek isterim: Arındırma tedavisi denilen Sağlık Bakanlığının uygulamış olduğu tedavi, ilaç protokolü AMATEM veya ÇEMATEM yani çocuk oldukları için ÇEMATEM üzerinden devam ediyor. Bizim sosyal hizmet uzmanlarımız oradaki tıbbi süreci takip ediyor. Ancak bizde klinik psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve halkla ilişkiler uzmanları çalıştığı için biz psikososyal destek hizmeti sağlama tarafında bu profesyonel desteği veriyoruz ancak tıbbi bir gereklilik varsa o ilgili Sağlık Bakanlığı kuruluşundan hizmeti alarak bizdeki sürecini devam ettiriyor. Bu bahsettiğim 5.385 kişinin kaçısı Sağlık Bakanlığıyla entegre bir şekilde görüldü, dilerseniz sonra onu paylaşabilirim, o kırılım, detay yok şu anda elimde.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şimdi, Fatih Bey, size de bir soru geldi "Çocuk Koruma Kanunu ve diğer mevzuat yeterli mi?" diye, buyurun.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Sayın Başkanım, değerli umumdan öncelikle özür dilemek istiyorum, ben kendimi doğru ifade edemedim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Biraz hızlı geçmek istedin, biz de farkındayız zaten, Şenol Hanım...

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Şöyle, yazdığımı okumadan biraz hızlı geçtim yani nezaketimizin ve samimiyetimizin suistimal edilmemesi, bunu ifade etmek isterim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Doğru.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Değerli Maraş Milletvekilimiz de buna işaret etti. Kul olmak eksik olmaktır, hata yapmaktır. Ben özellikle Sayın Başkanım'dan özür dilerim, onu mahcup ettiğim için de çok mahcupiyet duydum, kusura bakmayınız lütfen.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam, soruya cevap verelim.

HUKUKİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH RUŞEN - Soruya da şöyle cevap vermek isterim: Şimdi, ben konuşmamın içerisinde teknolojik gelişmelerin regülasyonlardan daha hızlı ilerlediğine çok net bir işaret yaptım. 5395 sayılı Kanun da teknolojik gelişmelerden regülasyon olarak nasibini almış durumdadır. O kadar hızlı ilerlemektedir ve gelişmektedir ki bunda da eksiklikler vardır. Bizim temelde tespit ettiğimiz bir düzine eksiklik var bu kanunda ama hepsinden ziyade dijital risk kavramının -az önce konuşmacılar da ifade buyurdu- kanunda net olarak tanımlanmamış olması en önemli eksiklerden biridir. Erken risk tespit ve önleyici müdahale sisteminin bulunmaması, kurumlar arası ortak çocuk risk bilgi sisteminin bulunmaması, çok disiplinli yani multidisipliner bir sistemin, çocuk koruma modelinin bulunmaması burada önemli bir eksikliktir.

Diğer soruda da "5651 sayılı Kanun'un eksikleri var mı?" diye belirtti Sayın Vekilimiz. Çocuklara yönelik algoritmaların hukuki denetime tabi olmaması, yaşa uygun tasarım yükümlülüğünün bulunmaması, çocuk hesaplarında güvenli varsayılan ayarların zorunlu olmaması. Biz HUDER olarak, Aile Vakfının da dijital anafor olarak başlattığı programda, özel bir oturumda bütün bu eksiklikleri tespit ettik. Aslında, ben burada kanunlarımızın eksiksiz ve mükemmel olduğundan ziyade kurumlarımız arasındaki koordinasyonun yükseltilerek elimizdeki malzemeyle daha verimli sonuçlar elde edebileceğimizi vurgulamak istedim. Bu sebeple, çocuk saldırılarıyla ilgili mücadele eylem planımız bir çerçeve, bir öneri planıdır. Okunduğunda, incelendiğinde değerli tavsiyeler olduğuna, katkı sağlayacağına inanıyoruz. Biz de -Sayın Aile Vakfı Başkanımızın belirttiği gibi- yedi gün yirmi dört saat sizlere hizmet sunmaya hazırız Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyoruz Fatih Bey.

Şimdi de Aile Vakfımızın Başkanı Üner Karabıyık Bey'e söz vereceğim.

Soruya cevap verirken Başkanım, şunu da istirham ediyorum sizden: Yani raporunuza da baktım, bunları hep değerlendiriyorsunuz, söylüyorsunuz, tespitleri falan da yapmışsınız ama ele gelir, somut önerilerinizi bekliyoruz; şunlar, şunlar, şunlar yapılmalı yani şu kurallar var, şunlar değiştirilmeli, şu kurumlar var, şu kurumlarla bu desteklenmeli. Yani bu konuyla ilgili, zannediyorum, yeni kurulmuş olmanıza rağmen çok ayrıntılı, gerçekten çok mükemmel çalışmalar yapmışsınız. Bir de aile, çevre, eğitim, öğretim, sosyolojik yönleri, psikolojik yönleri, güvenlik yönleriyle beraber bunları bütünleştiren bir teklifi siz de bize öneriler noktasında yazılı olarak sunarsanız ondan son derece mutlu oluruz.

Şimdi, Şenol Hocamızın sorusuna cevap alalım.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Vazife addederiz, inşallah en kısa sürede arz ederiz.

Sayın vekilimizin işaret ettiği husus hakikaten önemli bir mesele. Biz de ifade etmeye çalıştık, yeni kurulan bir vakıf olmamıza rağmen 30 bin seansın üzerinde aile danışmanlık hizmeti verdik. Demek ki bir talep var, bir ihtiyaç var fakat burada şu tuzağa da düşmememiz gerekiyor Başkanım: Bu, işin semptom tedavisi; kök nedenleri çözmezsek eğer aile danışmanlarına aile danışmanı arayacağımız bir döneme doğru gidebiliriz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Aile danışmanlarına...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Aile danışmanı arayacağımız bir döneme doğru gidebiliriz. İşin kök nedeni...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Belki danışman arar...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Şöyle, o işin latifesi ama ifade etmek istediğimiz şu: Semptomun tedavisine, evet, müdahale etmemiz lazım ama bu arada semptomu artıran kök nedenleri de ortadan kaldırmamız lazım. Sunumda arzu ettiğimiz bir husus vardı Başkanım, ailede insanlar kendilerini mutlu, huzurlu ve güvende hissediyorlar fakat ülkeye geldiğinizde baskı, sıkıntı, kaygı seviyesi yükseliyor. Sizin haber kaynaklarınız, medya ve sosyal medya baskı, sıkıntı, kaygı seviyesini arttırdığında ve siz bu haber kaynaklarının içerik üretimini kontrol etmediğinizde sahada oluşan semptomu tedaviye yetiştirebilmeniz mümkün değil. Bunun önüne geçebilmek için o yüzden birinci sırada toplumsal etki değerlendirme sisteminin hayata geçirilmesi; en somut önerimiz bu Başkanım. Herhangi bir içerik -bu medyada veya konvansiyonel medyada- dolaşıma sokulmadan, yayılmadan önce ilgili uzmanlar bu içeriğin toplumsal etkilerini, aynı bir fabrika yapılırken nasıl ÇED raporu hazırlıyoruz, bu raporu hazırlasın ve ilgili kurumlara sunsun. Burada bir sansürden söz etmiyoruz; yapımcının, yayıncının kendi kendine bir öz denetiminden söz ediyoruz. Aynı bir yapı denetim firması gibi "Hazırladığı projenin zayıf yönleri nelerdir, orayı nasıl kapattı, bunu nasıl uygulayacak, nasıl hayata geçirecek?" bunu raporlasın; uygulamayı da denetleyici kuruluşlar, düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar denetlesin. Bunun neticesinde biz toplumdaki baskı, sıkıntı, kaygı seviyesini evvela bir kaynağında kurutarak aşağıya doğru çekelim. Net bir şekilde bu görünüyor, araştırma sonuçları, hepsini sizinle de paylaştık.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Biz çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, İrfan Bey, sizde söz. Demin, kusura bakmayın, ben 6 derken 9 noktasında vermişim, o anda söz hakkınız kaybolmuştu. Sizin o itirazınızı sessiz bir şekilde buradan hissettim yanınızda konuşurken.

Buyurun.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle bütün hocalarıma teşekkür ediyorum bilgilendirici sunumları için. HUDER'deki avukat arkadaşımın maksadını aşan konuşmalarının bence ifade özgürlüğü içerisinde normal olarak kabul edilmesi, bu kadar tepki gösterilmemesi gerektiğine de inandığımı belirtmek isterim zira baktığımız zaman raporunda, aşırı korumacılığın paradoksu, müfredat tabanlı sivil savunma kültürü gibi gerçekten içi dolu birtakım bilgiler de vermiş, önerilerde de bulunmuş. Zannedirim arkadaşımız kendi spontane son cümleleriyle bu işe girişti ama raporları gerçekten diğer raporlar gibi dolu; onu da söylemek isterim.

Selçuk Hocamın raporundaki Maraş'la ilgili tanımlanmasına; şehrim olacak, Maraş Milletvekiliyim ve saat beşte ben oradaydım. Olayda herhangi bir toplu yas yok, yerinden edilme, konteynerde kalma yok; oldukça mali durumu iyi, statüsü iyi, depremden etkilenmemiş, bulunduğu evleri depremde yıkılmamış bir aileden bahsediyoruz ve tanımlayacak olursak modern bir aile yaşantı şekliyle, dolayısıyla belirttiğiniz ifadeler belki genel anlamda doğru olabilir ama bu vaka için, Urfa için doğrudur ama Maraş için doğru olmadığını belirtmek isterim.

Bunun dışında, rekabetçi bir eğitim sisteminden beslenen Türk eğitim sisteminde biz nasıl koordinasyon, eş güdüm veya ekip işi çalışması yapabiliriz ki? Bilginin yerine kariyerin öncelendiği bir statüde siz nasıl bu eş güdümü sağlarsınız? Örneğin, süpervizyon dediniz, süpervizyonu bırakın ülke çapında, kendi kliniğinizde bu süpervizyon yapacağınız insanlarla yapmakta zorlandığınızı ben tahmin edebiliyorum. Niye? E- Çünkü eğitim sistemimiz buna müsaade etmiyor. Ben de bir tıp fakültesi mezunu olarak şu kadar puan aldım, şöyle yaptım, böyle şunu yaptım, TUS'ta bunu yaptım, niye fizyoterapisti dinlerim diyorum ve kendi egomun ve kendi rekabetçi eğitim sisteminin gereğini yapmaya çalışıyorum. Ülkede -az önce de söylendi- üniversitedeki psikiyatri hocası ile sosyal hizmet müdürlüğünün hiçbir bağlantısı yok, sağlık müdürlüğünün hiçbir bağlantısı yok ve eş güdüm ve koordinasyonun gerçekten çok az olduğu bir sistemdeyiz; bunu da belirtmek isterim.

Son sorum Nilay Hocama olacak. Bu tür aileleri gözlemlemişsinizdir muhakkak. Dediğim gibi, depremden etkilenmemiş, maddi seviyesi çok yüksek, aile modern bir aile, çocuğun videolarında görüyoruz dişil eğilimleri var, güzellik salonunda veya kadın giysileri giyiyor; bu noktada anne figürünün bu çocuk üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu düşünebiliriz yani seçenekler var mı? Benim en çok takıldığım nokta, babası ya da şeyi değil; çocuğun manifestosunda, özellikle ablalarına karşı korumacı bir manifestosu var. Yani bu noktada olayın ana gelişiminde yedi yıllık bir gelişimi var. İlkokul öğretmenleriyle 2, 3 ve 4'üncü sınıfına bakan öğretmenleriyle de görüştüm ve aile hekimiyle de; ilkokul 2'de başlayan bir yalnızlaşması var, kendini bilgisayara veriyor ve okulda uyuyor. Bunu takip eden muhakkak -hepimiz için, kendim için de geçerli- anne figürlerimiz var. Bu konuyla da ilgili olduğunu düşünerek bu tür şiddette anne figürlerinin nasıl bir etki yaptığını ailede biraz açabilir misiniz?

Teşekkür ediyorum.

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Çok teşekkürler.

Tabii ki ailede bakım ve çocuğun bütün sorumluluğu anneye yükleniyor ama burada annenin de salt ev içi sorumluluğu değil. Galiba öğretmen, işte, dışarıda... Yani çocukla geçirdiğimiz zamanlar çok sınırlı olunca, çocukları yalnızlaştıran bir şey artık çok yoğun iş yükleri yani hem ev içi hem çocuk hem de artık dediğimiz gibi dijital yaşam evin içinde olduğu için hani bunların denetlenmesi, aileyi tek bir ajan olarak ele aldığımızda çocuğun sosyalizasyonunda yeterli olmuyor. Yani biz bunları ne kadar kontrol ettiğimizi düşüsek de dediğimiz gibi... Yani hepimiz, gençlik, ergenlik çağında çocuklarımızın, kapıları kapatıp içeriye girmek... Hani ailesi girmek istediğinde kapılar kapanıyor, onlara izin verilmiyor. Artık ailenin çocuk üzerindeki, dediğiniz gibi, anne figürü olsun, baba figürü olsun, aile içi ilişkiler, doğal olarak -yalnızlaşan bireyler olarak da söylemiştik- etki düzeyini azalttığı için burada annenin etkisi işte, ne kadar müdahale edebilirdi ya da bu çocuk üzerindeki -ne diyelim- yani sorunlarını çözmede ona daha yakın olabilirdi ama bu günümüz gençliğinin bir problemi, artık ebeveynler çocuklar üzerinde bir etki yaratan şeyler değil. Dijital mecralar, akranlar, okul yani çok çeşitli; biraz önce demiştim, yapısal olarak baktığımızda birçok kurumsal şeyin içindeyiz çünkü geçmişte sadece ailenin içinde sosyalleşıyorduk, eğitim alıyorduk, işi orada yapıyorduk, hiç dışarıya ilişkin kaygılarımız yoktu ama değişen bir toplum ve bu, tek başına da -biraz önce dedim- ergenlerin eğitimi sadece anne-babada değil artık, okullarda, dijital medya bunun üzerinde çok baskınsa gençlik üzerine, çocuk üzerine; ebeveynlerin eğitiminde belki onları da biraz sorumlu tutmamız gerekiyor yani burada sadece ebeveyn anne babalığını iyi yapmıyor, onlar suçlu değil bence, yapısal bütünlük içerisinde hepimiz orada taşın altına elimizi koymamız gerekiyor. Gözümüzden hepimizin kaçıyor çocuğumuzun... Benim de çocuğumun ilişkilerinde bana bir şeyi anlatıyor ama üç şeyi anlatmıyor yani yakalamamız çok zor artık. Ben böyle düşünüyorum bir sosyolog olarak.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Doğru.

Evet, size de söz veriyorum Hocam.

Buyurun.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Ben aslında görüş raporunda Maraş'ı tanımlarken aileyi tanımlamamıştım. Orada anlatmaya çalıştığımız... Sorunuz çok önemli, meslektaşınızsınız, anladığım kadarıyla meslektaşız, ne güzel. Maraş'taki toplam olayın sonucu bu, yoksa aile tabii ki eğitilmiş bir aile. Burada da çok önemli bir yanlış oluyor. Bakın, yoksulluk, yoksunluk, geleceksizlik şiddetin artmasını sağlıyor ama bu şiddeti sadece yoksul ya da eğitimsiz çocuklar yapmıyorlar, çevremizde yoksulluk ve yoksunluk varsa orta sınıf, üst sınıf, eğitilmiş, çağdaş, sağcı, solcu, Türk, Kürt, Ermeni fark etmiyor Bir önemli bir şey var, ben Nilay Hocaya sorunuza biraz şey yapmak istiyorum. Şimdi, biliyorsunuz, Türkiye'deki bireysel şiddetin en çok olduğu yer aile, aile içi şiddet yani aile tabii ki çok önemli, insan bir grup içinde var olan bir yer ama "aile, aile" derken ailenin de nasıl olduğunu bilmemiz gerekiyor. Örneğin, ben sizi dinlerken işte, "Acaba anne mi sorumlu?" Yok çünkü bütün çalışmalar gösteriyor ki akran ve okul karakteri daha çok belirliyor. Şimdi, ne yapalım, anneleri istihdam alanından çıkarıp evde oturan ve çocukları kontrol eden kişiler hâline mi getirelim? Anne sorumlu değil, baba sorumlu değil, orta sınıf bir aile olabilirdi, çok eğitilmiş bir aile olabilirdi, çok dindar bir aile olabilirdi, çok ateist bir aile olabilirdi, sağcı olabilirdi, solcu, Türk, Kürt her şey olabilirdi. Şiddet, tekil aile ya da çocuğun özelliklerinden çok, içinde yaşadığı toplumsal çevrenin etkisiyle ortaya çıkan bir şey. Raporda var, Columbine Lisesi, 1999. Orada mesela 2 çocuk çok üst sınıftan çocuklar ve önceden hazırlıyorlar, kameralar hazırlıyorlar ve medyaya yayıyorlar. Zaten okul şiddetini artıran en önemli etkenlerden biri, dünyaya yayılmasına neden olan şey o olay. O yüzden şeyi unutulalım "Yoksullar şiddet uygular." çok yanlış bir bakış. İşte, "Belli toplumsal kesimlerde şiddet daha fazladır." çok yanlış bir bakış. "Bekârlar daha çok şiddet uygular." çok yanlış bir bakış. "Evliiler şiddetten korunur." yanlış çünkü evin içindeki şiddet Türkiye'nin en önemli problemi dünyada olduğu gibi ama bağlar, güvenlik hissi, dayanışma, eşitlikçilik, birlikte hareket etme... Konuşmamda anlattım, çocuğu okula gönderirken "Ne güzel okula gidiyor, kafam çok rahat, hiçbir şey olmaz." hissini okul vermeli; okul o hissi verirse hatırlayın kendi çocukluklarınızdan evin içerisinde dayak yiyen çocuk, okulda şefkatli bir öğretmenle çok başarılı olabilirdi, arkadaşları destek olabilirdi. Oysa bugün çocukları okula korkarak gönderiyor veliler. Demek ki okulda bir sorun var, ona bakmamız gerekiyor diye düşünüyorum ben.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz.

Evet, ilave edeceğimiz bir şey mi var?

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Kıymetli hocam aile içinde şiddetle ilgili biraz bizce kabul edilemez ifadeler kullandı; zabitler açısından verilerle bunu ortaya koymak ihtiyacımız var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Haberlere bakmanız yeterli.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Türkiye'de her yıl 255 bin kadın kasten yaralama mağduru olarak adli istatistiklerde yer alıyor. Bunun sadece 35 bini aile içindedir. Her nedense kadın hakları savunuculuğunda meydanı kimseye bırakmayanlar bu 220 bin kadın nerede yaralanıyor ve bu olayların faili kim, kimse bununla ilgilenmiyor. Bu konuda adli istatistikleri kontrol etmenizi öneririm.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Biz de size tavsiye ediyoruz kontrol etmenizi.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Biz ettik, ettik.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Böyle değil çünkü söylediğiniz gibi değil.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Yok, Adalet Bakanlığından daha bir...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Türkiye'de katledilen kadınların yarısından fazlası ev içinde ve tanıdıkları tarafından katlediliyor. Sizin okuduğunuz yanlış veridir yani bu şu anda...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Hayır Hanımefendi, yanlışlıyorsunuz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beritan Hanım...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Çok özür dilerim, karşılıklı bir şeye girmesin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beritan Hanım...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayır Başkanım, bu mesele şu an buranın konusu değil; birincisi bu.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Aile de buranın meselesi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kadına yönelik şiddeti şu anda konuşmuyoruz. Kadına yönelik şiddetin...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Konuşuldu az önce, o zaman itiraz etmediniz

efendim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayır, soru geldi, cevap geldi; siz bunu bir polemige çeviriyorsunuz.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Hayır, polemik değil, ben veri söylüyorum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Eğer kadına yönelik şiddeti konuşacaksak...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beritan Hanım...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - ...bunu başka bir mecrada kadınlarla konuşmayı da tercih ederiz.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Dinlememiz lazım ya.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Tabii ki.

Biz burada -çok özür dileyerek- Komisyonumuzun dikkatine bir adli istatistik sunuyoruz, diyoruz ki: 255 bin kasten yaralama mağduru kadın var. Bunun sadece 35 bini aile içinde, geri kalan kadınlar nerede yaralanıyor? Bu sorunun cevabına bakmak lazım ki...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Nerede ve kim tarafından?

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Evet.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam, sokakta kim tarafından...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Samimiysek bunun peşine düşelim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Samimiyiz tabii, size samimiyetimizi mi kanıtlayacağız yani?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beritan Hanım...

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Estağfurullah, ben sizi kastetmedim, niye üstünüze aldınız, anlayamadım onu da.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sunuma müdahale etmeyelim, soruya cevap verilsin.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Üstümüze almıyoruz, bu mesele Türkiye'nin en önemli gündemlerinden biri.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Beritan Hanım, burası milletvekili değil, sunum yapsınlar, kayıtları...

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Bizim dinleme hakkımızı elimizden alıyorsunuz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Siz de dinleyebilirsiniz ama şu anda konudan çıkıyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yok, yok, çıkmıyoruz.

Arkadaşlar, lütfen, tamam...

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Biz de dinliyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam, lütfen.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam, dinleyin, dinlemenize bir engel yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Siz devam edin Üner Bey.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Efendim, buradaki arz etmek istediğimiz hususiyet şu: Aileyi bir "problem alanı" olarak takdim eden anlayışın aksine toplumun yüzde 94'ü diyor ki: "Aile benim için mutluluk, huzur, güven kaynağı." Bunu size sunduğumuz 1.025 sayfalık, 26 ilde yapılmış, 4.202 kişinin katıldığı, siyasi ve demografik kota uygulanmış araştırma sonuçlarında görebilirsiniz. Dolayısıyla, aile bizim sağlam yerimiz, sağlam yeri tamir etmeye çalışarak bozmayalım; biz Aile Vakfı olarak bunu savunuyoruz efendim.

Teşekkür ediyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sizin için sağlam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Halıcı, şimdi size söz vereceğim, yalnız ondan önce bir şey söyleyeceğim. Sorular sorulsun, cevapları da verilsin; hem sunum yapan arkadaşlara saygımız gereği dinleyelim hem de diğer milletvekili arkadaşların da dinlemesine mâni olmayalım.

Belki şu şekilde de değerlendirmek lazım: İçinizde hiç var mı bilmiyorum ama idare lambasını bilen var mı, şöyle küçük, huni şeklinde?

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Evet efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ben idare ışığı olan bir yerde, büyük kütüklerden yapılmış bir ev içerisinde ahlakla beraber... Yer sofrasına koyardık, birimiz kolumuzu kaldırdığımız zaman o devriliyordu, içindeki gaz da hemen dökülürdü ama bizim okuduğumuz zamanlarda ekip çalışması vardı, kümeler oluşturulurdu, çocuklar birbirleriyle yardımlaşırdı, sosyalleşirdi. Sokaklarda oyunlarımız vardı, bahçede oyunlarımız vardı, ondan sonra... Yani biraz sanki biz gerek eğitimde gerek ailede çocukları yalnızlığa itiyoruz, kalabalıklar içerisinde yalnızlığa itiyoruz. Aslında hepimiz doğru şeyler söylüyoruz, doğru değerlendiriyoruz.

Şiddet noktasında da isterse bir tane olsun sevgili Başkanım, bunların hiçbirisi bizim tasvip edeceğimiz bir şey değil. Ailelerde bunların olması hele çok çok tehlikeli ve çok çok riskli. Kahramanmaraş'ta gördüğümüz hadisede de aile içerisindeki problemlerin çocuk üzerindeki travmalarının sonuçları var. Bıraktığı manifestosunda da zaten buna benzer şeyleri de dile getiriyor, değerlendiriyor. Büyük bir problemle uğraşıyoruz, üzerimizde çok büyük bir vebal var. Onun için bunu tamamen düşüncelerimizin, siyasetimizin, değer yargılarımızın da ötesinde büyük bir değer olarak görerek çocuğun, bizim geleceğimize etki edecek olan bu nesillerin sağlığı için de bütün bunları yapmamız lazım.

Çok yoğun bir çalışma içerisinde Komisyonumuz; haftanın iki günü toplantı, yine bir iki günü ziyaretler yaparak değerlendiriliyor. Onun için ben arkadaşların sabrına da teşekkür ediyorum. Bu anlamda bütün arkadaşlarımızın katkıları bizim için kıymetlidir diye düşünüyorum, değerlendiriyorum.

Sayın Halıcı, kusura bakmayın sizin hakkınızdan aldığım için.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Estağfurullah.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun efendim.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Teşekkürler Başkanım.

Sunumlar için de teşekkür ederiz ayrıca.

Şimdi Nilay Hocamdan başlayarak soruları sormak istiyorum, kısa kısa cevaplar verebilirsiniz.

"Kırılganlıklardan biri okul aidiyetinin zayıflaması." dediniz sunumunuzda. Okul aidiyeti neden zayıflıyor? Sizce çocuklarımız neden okula gitmek istemiyor? Birinci sorum bu. Diğeri de Ulusal Dijital Ebeveynlik Programı ve ebeveyn eğitiminden bahsettiniz. Şimdi, ben de bir baba olarak bunu dikkatle dinledim. 9 ve 19 yaşında iki oğlum var, devamlı bu internet ve oyunlar konusunda evde çatışma hâlindeyiz çocuklarımızla. Şimdi, şunu soracağım: Aileler sizce dijital bağımlılık konusunda hangi hataları yapıyor ya da en çok hangi hatayı yapıyor? Çocukları bu konuda çatışma içerisine girmeden nasıl yönlendirebiliriz? Çünkü anne-baba arasında da başka problemlere sebebiyet veriyor bu durum.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Çok güzel soru sordunuz.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Evet, yaşadığım için bizzat konuyu, o yüzden bir baba olarak da, bunu sadece siyasetçi olarak değil bir baba olarak da sordum.

Şimdi, Selçuk Hocam, çok güzel tespitler yaptınız, ekran bağımlılığının ötesinde yapısal bir sorun olduğunu söylediniz. "Şiddet, yapısal eşitsizliklerin, kamusal hizmetlerin yetersizliğinin ve bunların çocuk ruhsal gelişimi üzerindeki derin etkilerinin bütünleşik bir üründür." dediniz sunumunuzda ve "Çocuk ve gençlerde -bizim de bizzat yakından tespit edebildiğimiz gibi- geleceksizlik hissiyatı oluştu." dediniz. Aslında, içinde bulunduğumuz siyasal iklim ve nefret söylemi de buna maalesef zemin hazırlıyor. Komisyonumuzun en büyük görevlerinden biri de bu yapısal değişimi başarabilmek. Bu notu ben de düşmek istedim ve size de -kısa cevaplar verebilirsiniz- iki soru soracağım. Bir: Yapay zekâyla sohbet eden çocukların gelişimi konusunda risk görüyor musunuz? Diğeri de sosyal medya akran ilişkilerini sizce güçlendiriyor mu yoksa zayıflatıyor mu? Diğer sorum da bu.

E-spor konusunda Türkiye Yeşilay Cemiyetinden gelen Hakan Çetin Hocam bir şeyler söyledi. Evet, e-sporun ne kadar spor olduğu konusunda benim de kafamda soru işaretleri var fakat dünyanın her yerinde bu konuda turnuvalar düzenleniyor ve Türk e-spor oyuncuları da var artık; bunları da çocuklar rol model olarak almaya başladılar. Şimdi, böyle bir ortam varken çocukları nasıl uzak tutacağız buradan; bir. E-spora başlama yaşı sizce nedir? Bir e-spor oyuncusu günde kaç saat ekran başında kalır mesela? Bunlara da kısa cevaplar verebilirsiniz...

Bir de son olarak İstanbul Aile Vakfı Başkanımıza şunu sormak istiyorum: "İçerik dolaşıma sokulmadan düzenleyici ve denetleyici kurumlar bunun üzerinde çalışmalı ve denetlemeli." dediniz. Burada, evet, doğru ama bir risk görüyorum. Şimdi, dijital dünyada çocukları korurken aşırı yasaklayıcı olmadan bunu nasıl başaracağız, burada denge nasıl kurulacak? Son sorum da bununla ilgili.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Gerçekten, Sayın Halıcı'nın sorularına ben çok teşekkür ediyorum, müthiş önemli. Bunlar bizim raporumuza da gerçekten bir ana fikir verebilecek değerlendirmeler, emeğinize sağlık.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Bizzat yaşadığım için meseleleri o duygu durumu ve bir baba olarak da sordum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyoruz.

Nilay Hanım, çok kısa kısa cevapları verirseniz memnun oluruz.

Buyurun efendim.

SOSYOLOJİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. NİLAY KAYA - Çok teşekkürler.

Öncelikle, okul aidiyetinin nasıl zayıfladığı konusuna kısa noktalarla yani kısa kısa olacağı için...

Bir kere, ailenin eğitime bakışı önemli yani aidiyet geliştirmede okula gönderilme çünkü eğitim açısından ailenin motive edici olması; çocuğun yine okula yüklediği, eğitime yüklediği anlam çünkü eğitim günümüzde değersizleşiyor. İşte, aile diyor ki: "Seni okutup da ne yapacağız? İşte, ablan işsiz kaldı." vesaire yani eğitime ilişkin çocukta gelişen bu tür düşünceler de etkili. Çocuğun tabii ki yine okul içerisinde -daha önce slaytlarla da paylaşmıştım- akran zorbalığını yaşaması, orada birtakım ona yüklenen olumsuzluklar ve buna tabii ki öğretmenlerin de birtakım... Yani daha önce 8'inci sınıfların okul dışı kalmalarında da görmüştüm, öğretmenler de bu konuda çocukları biraz zorluyor yani şey anlamda, okula katılımlarını, uzaklaşmalarını etkiliyor, onlara sınıf içerisinde "Otur yerine aptal!" gibi onları aşağılayıcı yani öğretmenlerin de çocuklara kullandıkları dil biraz önemli. Çocuklar tabii ki okul içinde, arkadaşları karşısında bir şeye uğradıklarında, hani böyle aşağılanmaya uğradıklarında ertesi gün okula gitme istekleri düşüyor; bunlar yaptığımız araştırmalarda ortaya çıkıyor.

Diğeri, ebeveynler aslında dijital bağımlılığa nasıl bir katkı yapıyor? Tabii ki birçok etkeni var, bazen bunu her yerde görüyoruz. İşte, aileler bir restorana gittiğinde kendileri vakit geçirsın diye çocukla ilgilenmek yerine ellerine birer tablet veriyor yani onlara zaman ayıramıyoruz ya da onların sorunlarını dinlemek, bugün ne yaşadığını dinlemek yerine onları kendi hâllerine bırakıp yaşadıkları şeyi dijital ortamlardan öğrenmeye başlıyorlar. Başına gelen bir olayı işte artık Google amcasına, Google teyzesine soruyor diyebilirim, biraz oradan bilgi edinme. Yani ebeveynlerin, en azından, çocuklara çok zaman ayıramazsak bile etkili zamanlarda gün içerisinde yaptıklarıyla, yaşadıkları sorunlarıyla diyalog içinde olması belki dijital ortamlara kaymalarını önleyebilir.

Tabii ki bir de günümüz yetişen gençliğinin akran etkisinde olduğu en önemli şey okul sohbetleri; işte "Bugün şunu izledin mi?" Sürekli olarak böyle bir çevreden de yani biraz önce dedik, ne aile ne okul tek başına; bütünlükle, burada akranlarının izlenmesi, işte öğretmenlerin ve ebeveynlerin bütünlüklü bir incelemesiyle belki bu sorunları daha azaltabiliriz. Yani aslında bu bir sosyalizasyon sorunu diyebilirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Selçuk Bey, buyurun.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Ben önce yapay zekâyla ilgili soruya yanıt vereyim. Şöyle: Yapay zekâyla nasıl baktığınıza bağlı olarak değişiyor. Sayın Başkanla biz sanırım aynı kuşahtayız,

o da hatırlayacaktır; eskiden biz bir bilgiyi merak ettiğimizde işte Cumhuriyet Ansiklopedisi vardı, gider raftan açardık. Yapay zekânın şeyi gibi düşünebilirsiniz, elinizin altında bir Cumhuriyet Ansiklopedisi var ve nasıl kullandığınız önemli ama çocuğunuz yapay zekâyla sohbet ediyorsa sizinle sohbet etmiyor demektir ve siz de onunla sohbet etmiyorsanız demektir. Nilay Hoca'nın söylediği şey, zaman ayırmak; yüz yüze iletişim kadar değerli bir şey yok. Biz hepimiz size bu metinleri e-maile gönderirdik, Zoom'dan bir toplantı yapabiliydik, hızlı oylamalar açabiliydik yan tarafında; şu sonucu elde edemezdik. Biz de çok şey öğrendik, ben kendi adıma toplantıdan ve sorulardan çok şey öğrendim. O yüzden, yapay zekâyı öyle bakmak gerekiyor. Dijital dünya ve internet çok yararlı ama bu internetin üreticisi teknoloji şirketlerinin bizi sömürdüğünü bilirsek, dertlerinin ruhlarmız değil ceplerimiz olduğunu bilirsek nasıl kullanacağımızı da biliriz. Eleştirel kullanmayı öğrenmemiz gerekiyor, ebeveynler olarak da kullanmayı öğrenmemiz gerekiyor. Uzatmak istemiyorum ama bakın, eskiden "Avrupa'da metroda herkes kitap okur." denirdi, böyle özenilirdi, sonra şey denmeye başlandı "A, onların da hepsinde akıllı telefon var, böyle telefona bakıyorlar." diye ama büyük bir kısmı çalınmasın diye ellerinde tutuyor telefonu; bu, karmaşık bir iş.

Sosyal medya-akran ilişkisinde ise çocuğun kişiliğini, karakterini akran ve okul belirliyor. Aile ve ana-babalar çocuklarının ahlakını ve vicdanını belirler; psikiyatrinin bakışı bu. Bir insan ahlakını ve vicdanını ana-babasından öğrenir, ana-babadan kastım çekirdek aile ama karakterini akranları ve içinde yaşadığı dünya belirliyor. O yüzden de sosyal medyada denetimin ne kadarının sansür olacağını ve tek tipleşme olacağını, ne kadarının sınırsız bir teknoloji şirketine maruz kalma olacağını tabii ki yasalar düzenlemeli, burada Meclise büyük bir görev düşüyor. Bir taraf, sansür mü olmalı -çünkü internet çok değerli bir şey, çok fazla avantajı var hepimiz için- yoksa "sonsuz özgürlük" gibi bir kavramla teknoloji şirketlerinin esiri mi olalım? Zor bir soru bu, tartışarak çözeriz diyorum ben.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz Hocam.

Buyurun Beritan Hanım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum.

Ben de sunum yapan herkese teşekkür ediyorum. Ayrıca, bugün hem sosyoloji bakış açısını hem psikiyatri bakış açısını bu Komisyon'da dinleme fırsatı sunduğu için Başkana da teşekkür ederim çünkü biz, bu Komisyon'da en çok dinlenilmesi gereken paydaşların sosyal hizmet uzmanlarının, sosyologların, psikologların, psikiyatristlerin olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu meselenin, raporda da geçtiği üzere, sadece güvenlikçi saiklerle ya da dijital medyada yapılacak birtakım yasaklamalarla düzelmeyeceği çok açık, çok net. Aynı zamanda, bu meselenin sadece aileyle sınırlandırılması noktasındaki bakışı da eleştiriyoruz yani bir kere, bu meseleyi gerçekten bu aile parantezinden çıkarmamız lazım. Bu, sadece ailenin meselesi değil yani bu, sadece ailenin meselesi olamaz. Aile, toplumu var eden, toplumun en küçük yapı taşlarından bir tanesi. Bugün burada olan hiç kimsenin aileyle bir sorunu yok, aile yapısıyla bir sorunu yok fakat bugün eğer şiddet ailelerin içine kadar girdiyse bir mesele var demek ki, bir dert var demek ki.

Şimdi, burada bir derneğimiz kalkıp "Bazı kadın hakları savunduğunu iddia eden yapıların aile içinde şiddetin arttığını söylediği yanlış söylem." derse biz burada refleks gösteririz yani. Hiç kafa sallamayın, böyle değil yani. Bakın, çok basit bir veri vereyim: UNFPA'nın yapmış olduğu bir çalışma var. Yapmış olduğu çalışmanın adı "Acil Yardım Hattı." 2007 ve 2021 yılları arasında istatistiksel analiz yapmış. Bu analize göre, faillerin yüzde 90'ı erkek, en yüksek oranda eş, yüzde 63; sonrasında yüzde 21 oranında aile bireyleri. Kadına yönelik şiddette ihbar hattına gelen ihbarların oranı bu. Şimdi, böyle bir gerçek varken meseleyi ideolojikleştirip, aileyi kutsayıp meselenin üstünü örtmeye çalışmak, feminist yapıları, kadın mücadelesi veren kadınları "sözde" olarak nitelendirmek ciddi bir şeydir yani bu kabul edilemez bir şey, bunu kabul etmiyoruz. Ailede şiddet varsa bunun üstünü örtmek yerine ailede şiddeti üreten zeminlerin üstüne gideceğiz. Çocuk da aile içinde şiddet görüyor. Görmüyor mu? Görüyor. Maraş'taki çocuğun yaşadığı şeylerin bir kısmı şiddet değil mi? Çocuk "Yalnızım, yalnızım, yalnızım, yalnızım." diye haykırıyor. Şimdi, bütün bu meseleyi multidisipliner ele almayıp sadece bir yer, anne mi suçlu, baba mı suçlu? Ne anne suçlu tek başına ne baba suçlu tek başına ne aile suçlu tek başına yani bütün suçun faturasının yine kadına kesiliyor olması da ayrı bir cinsiyetçi bakış açısı. Açıkça söylemek lazım. Maraş'taki olayda en çok söylenen şey neydi? Baba yok, herkes babanın olmadığını söylüyor. Baba bir Diyarbakır'da çalışmış, bir başka yerlerde çalışmış. Baba bir süre açığa alındığı dönemde eve gelmiş, orada çocuğun krizlerini fark etmiş. Bu değil yani eş ebeveynlik meselesi artık herkesin gündeminde olması gereken bir mesele.

Diğer bir öneri var; sürekli denetleme, içeriklerin denetlenmesi. Önce, mevcut olanı denetleyelim, bir gerçekliğimizle yüzleşelim. Şimdi, biz Şanlıurfa'da ne gördük? Çocuk ihbar etmiş ya kendini sosyal medya hesabı üzerinden; demiş ki: "Ben 50 kişiyi öldüreceğim." Yani var olanı bile denetlemeyen bir akıl, sürekli ha bire yeni verileri denetliyor. Bu resmen bir panoptikon yani sürekli gözetleme hâli. Hastaneden veri isteme de öyle. Önce eldeki verileri işleyelim yani şu anda elimizde veri var, daha önce Suça Sürüklenen Çocuk Komisyonu vardı, bunu o Komisyon'da da konuştuk. Şu anda cezaevlerinde olan çocukların çoğunun -bu bağlantıyı belki nedensellik olarak kurmamak gerekir ama- bir psikolojik tanısı var. O tanıyla biz ne yapmışız, hangi çocuğa sağlık tedbiri uygulamışız? Önce, mevcut durumda elimizde olan verileri işlememiz gerekiyor, yeni sansür planları önümüze koyacağımıza. Bugün BTK'nin yaptığı iş ne? BTK hangi şiddeti önüyor? BTK sadece ideolojik saiklerle çalışıyor bugün. Dolayısıyla kapsamı bu şekilde artırmanın ben bir işe yarayacağını düşünmüyorum.

"Zaman ayırmak." denildi. Bu çok önemli bir mesele. Aile çocuğa zaman ayırmalı. Biz aileyi savunuyorsak ailenin çocuğa zaman ayıracağı vakitleri sağlamalıyız. Sayın Başkan, önerimizi tekrar ediyoruz. Türkiye dünyada mesai saatlerinin en yüksek olduğu ülkelerden; suç saatleri daha önceki Komisyonumuzda da ortaya çıktı. O zaman, suç saatlerinde ebeveynleri ve çocukları bir araya getirecek esnek mesai, çalışma stilleri oluşturalım; mekân bağımsız çalışma modelleri oluşturalım; her mesleğe uymayabilir, uydurabildiğimiz kadarını yapalım. Yani zaman ayırma meselesiyle gerçekten ilgilenelim; faturayı aileye kesmeden önce bir ailenin gerçekten çocuklarla vakit geçireceği alanları oluşturalım. Hayır, bunları oluşturmadan bu meseleyi yapmak çok zor.

Ben şimdi sorularına geçeyim, bunlar bu tartışmayla birlikte açığa çıkanlardı. Şimdi, siz bir okul katliamından bahsetmişsiniz raporda Sayın Hocam, Columbine Lisesi sanıyorum.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Columbine Lisesi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şimdi, bir artıştan bahsetmişsiniz. O ilk silahlı eylem, daha sonra bir artış yaşanmış. Şimdi, bunu biz Komisyondaki sayın milletvekilleriyle de konuştuk, Werther etkisi yani o bulaş riski meselesi üzerinden. Siz buna dair ne önerirsiniz? Böyle bir durum ortaya çıktığında bulaş riskini azaltmak için birtakım gizlilik kararları getiriliyor ama biz, mesela, okulların tatil edilmesinin de bu noktada işe yarar bir öneri olduğunu düşünüyoruz. Siz ne düşünüyorsunuz? "Bulaş riskinin önüne nasıl geçilebilir?" sorusunu ben gerçekten size sorabilmek istiyorum. Bunun için ne yapmamız gerekir?

Aynı zamanda kavramsal çerçeveyi çok güçlü tutmuşsunuz. Akran Zorbalığı Komisyon Başkanımız da burada. Akran zorbalığı bu meselenin çok önemli bir kısmı, bu konunun önemli bir paydaşı. Sayın Başkanımız da burada. Burada rekabetçi ve hiyerarşik okuldan bahsetmişsiniz. Biz de tam buna yönelik, DEM PARTİ olarak okulların demokratikleşmesini öneriyoruz her fırsatta. Tabii, okulların demokratikleşmesi de Türkiye'nin demokratikleşmesinden geçiyor elbette. Bunun için de bir süreç yürüyor. Umuyoruz, bu, bütün her tarafa sirayet edecek bir süreç olacak ama bu meselenin, demokratik okul modelinin size yansımaları nedir? Aynı zamanda, sayın sosyolog hocamıza da sormak isteriz, okulların demokratikleşmesi bu meselenin çözümünde ne anlam ifade ediyor? Ben sizden dinlemek isterim.

Sanıyorum sizler de bu meseleleri münferit olaylar olarak değerlendirmemişsiniz; raporda da bu meselelerin geldiğini, adım adım geldiğini... Bizler de münferit olaylar olarak değerlendirmiyoruz. Biz, Türkiye'de ve dünyada artmış olan çatışma ve savaş kültürünün, toplumdaki şiddetin, toplumdaki kutuplaşmanın okullara yansımaları olarak ve son olarak bir sonucu olarak değerlendiriyoruz. Dolayısıyla biz bu Komisyonda toplumsal barış vurgusunu yapan, her fırsatta yapmaya çalışan bir yerde duruyoruz. Biz bu okul şiddeti meselesinin toplumsal şiddetle bağına kuruyoruz. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bu bağı nasıl kurarsınız?

Aynı zamanda, şöyle bir mesele de var. Şimdi çok bahsetmek istemiyorum, bir mahcubiyet ifadesi de edildi, o yüzden anlatmak istemem ama meseleleri şiddetle çözme kısmı öğretilen bir şey. Çocuklar bunu öğreniyor, sorunları şiddetle çözmeyi öğreniyor çocuklar. Peki, barışla çözme, barış kültürünü inşa etme yolunda hem sosyologlar hem psikiyatristler bize nasıl bir model önerirler, barış kültürünün inşası nasıl sağlanabilir diye sorayım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ederiz Beritan Hanım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hemen çok kısa bir eleştirim de olacak, onu da yapayım.

Şimdi, Şanlıurfa'da yapısal yoksunluk meselesinde raporda bir şey geçiyor, "Bölgedeki akraba ve aşiret ağalarının çatışma çözümündeki rolü, ataerkil kültür." gibi meseleler geçiyor. Ben, bu kavramın kendisinin rapora çok uygun olmadığını düşünüyorum, çok indirgemeci olduğunu düşünüyorum. Bu meselenin sadece bir bölgede, Urfa'da olan akraba, aşiret, ağa bağlamında değerlendirilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Buraya dair bir eleştirim var, onu ifade etmek istedim.

Aynı zamanda, bir model önerdiniz; psikologları, psikiyatristleri biraz süpervizör olarak konumlandırıncı ama biz daha demokratik bir çalışma olarak, bir ekip işi olarak bunu icra etmeyi tutanağa da geçirmek isteriz. Bizim önerimiz budur ama bütün mesleki uzmanlıkların bir arada olduğu ve sorunlara ortak çözüm ürettiği demokratik bir insanın okulların şiddet çözümünde de daha demokratik olacağını düşünüyoruz.

Son önerim, son sorum şu: Şimdi, bu dönemin başında Yerli Malı Haftası'nda İHA ve SİHA'lar, KAN'lar yani savaş aletleri çocuklara yerli ve millî haftasında tanıtıldı yani anaokulundaki çocuklara; bir insansız hava aracının yerli ve millî olması sebebiyle okullara girdiği bir durumdan bahsediyoruz. Biz, bunun, şiddet kültürünü besleyen ve çocukların bilinçaltında savaşı, silahı, mühimmatı çağrıştıran birtakım imgelemeler olduğunu düşünüyoruz ve bunların Komisyonun raporunda da yer alması gerektiğini ve okullarda olmaması gerektiğini, Yerli Malı Haftası'nın eski zamanlardaki masumiyetini koruması gerektiğini, işte, evden geleneksel yemeklerin getirildiği günlere geri dönülmesi gerektiğini, ancak ortak kültürleri tanıyan, savaşı ve şiddeti çıkaran bir noktada okullara yaklaşıldığında şiddetin giderilebileceğini düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum sabrınız için, anlayışınız için Sayın Başkanım, sizlere de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok çok teşekkür etmen lazım çünkü gerçekten çok çok sabrettim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çok çok teşekkür ediyorum.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Sayın Başkanım, bir soru vardı, cevaplamamıştım, bir önceki turda.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Müsaade eder misiniz?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben hiç size soru sormadım.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Siz sormadınız, Sayın Vekil sordu.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Böyle bir usul yok Başkanım.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Özür dilerim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Size söz verilirse söyleyin lütfen.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Tabii ki Başkanım.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın yapılan sunumlara ilişkin görüşmedeki konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Öncelikle, Beritan Hanım, BTK'yle ilgili ideolojik bir değerlendirmeniz oldu.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Evet Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Onu çok uygun görmediğimi, BTK'yi ziyaret etmiş bir milletvekilimiz olarak onu, onunla ilgili değerlendirmeyi saklı tutmak isterim; bir. İkincisi de buraya biz çok değişik ilim adamlarını çağırıyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bilim insanlarını çağırıyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Zaten çoğunu da bütün arkadaşlarımızın tekliflerine göre bunları değerlendirdik, hâlâ da buna devam ediyoruz. Sunum yapan arkadaşların fikirlerine en azından asgari ölçüde saygı duymamız gerektiğini... Siz buna saygı

duyuyorsunuz, o anlamda zatıalileriniz için söylemiyorum ama tutanaklar için söylüyorum. Onların fikirlerine, düşüncelerine yani ille de onlara bir şey empoze etme noktasında olmadan değerlendirmelerimizi yapmanın uygun olacağını ben şahsen düşünüyorum çünkü bir sonuca ulaşmak istiyoruz. Yani herkesi, her değişik fikri, her değişik düşüncüyü alalım ki olumlu bir sonuç çıkaralım; onu değerlendirmek istiyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Elbette, itham olmadığı sürece karışmıyoruz ama "sözde feminist kadınlar" vurgusu ithamdı, o yüzden cevap vermek istedim; bu, kabul edilemezdi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ben bütün değerlendirmelerinize, bütün konuşmalarınıza saygı duyuyorum ama sadece şunun özelliği altını çizmek isterim: Sunum yapan hocalarımız -burada sunumlarını değerlendiren- çok kıymetli zamanlarını bize veriyorlar, son derece değişik yerlerden gelerek bunları değerlendiriyorlar. Onların değerlendirmeleri, görüşleri bizim için son derece kıymetlidir.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Elbette.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İster bizim fikrimize uygun olsun isterse uygun olmasın, ister bizim düşüncemizi yansıtsın isterse bizim düşüncemizi yansıtmamasın bunların hepsi bizim açımızdan saygıdeğerdir.

Söylediğiniz, raporda bunların olması gerektiğini zaten daha öncesinde de kayıtlara geçirmiştiniz, şimdi bir kez daha kayıtlara geçirdiniz; onları da zaten daha sonrasında değerlendiririz.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) Görüşmeler (Devam)

1.- Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Nilay Kaya, Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı Profesör Doktor Selçuk Candansayar, Yeşilay Akademi Direktörü Hakan Çetin, Hukuki Araştırmalar Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı Fatih Ruşen ve İstanbul Aile Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Üner Karabıyık tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme (Devam)

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tabii, milletvekillerinin sorumluluğu, aynı zamanda Genel Kurulu çalıştırma zorunluluğu da var. Şu anda karar yeter sayısı 2'nci kere istenmiş, Meclisin çalışması açısından ben biraz hızlı hareket etmek istiyorum. Size sorulan sorulara çok kısa cevaplar verirseniz memnun olurum.

Beritan Hanım'ın Selçuk Bey'e bir sorusu vardı.

Selçuk Bey, buyurun.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - Gerçekten 1999'dan sonra okul saldırıları medya yoluyla yayılıyor ve taklit etkisi kanıtlanmış durumda. Bunu önlemenin birinci yolu taklit edilemez şekilde haberi vermek, çok net.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Kesinlikle katılıyorum.

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - İkincisi, saldırganı bir olumsuz kahraman hâline getirmemek ki maalesef Maraş'ta ve Urfa'da bu oldu. Bunlar sorumlu yayıncılıkla çözülebilecek şeyler ama sorumlu yayıncılık da böyle düzenleme kurulları, denetleme ve ceza sistemiyle çözülüyor çünkü onu yapan insanın da çocuğu aslında benzer durumla karşılaşabilir. Defalarca altını çizdim, şiddetin, okul saldırısının din, dil, mezhep, ırk ayrımı yok, sosyal sınıf ayrımı yok ama her bölge kendi dinamiğiyle şiddeti yeniden üretiyor. Tabii, biz -bu taraf- şiddet konusunda konuşurken sizin kadar dokunulmazlığa sahip olmadığımız için çok daha dikkatli konuşmak zorunda kalıyoruz ama şu bir gerçek: Türkiye'de bir cezasızlık kültürü var, bunu en iyi kadına yönelik şiddette görüyoruz; psikiyatrist olarak benim özel çalıştığım alan zaten kadına yönelik şiddet. Neden şiddet var? Çünkü o kadar da cezalandırılmıyorlar. Benzer bir durum maalesef okullarda da var, okulda şiddet oluyor... Cezayı biz yanlış anlıyoruz, onarıcı adalet kavramını yanlış anlıyoruz. Ceza çocuğu alıp dövmek değil, okulun ortamını...

Ben, tabii, Sayın Vekil gibi, hani artık ideolojik hâle geldi "demokratik" lafı Türkiye'de, kullanamayacağım. Eşitlikçi bir okul oluşturmak gerekiyor, çocuk psikiyatristinin grubun lideri olması gerekmiyor. Türkiye'de psikolog, sosyal hizmet uzmanı, sosyolog arkadaşlarımız gerçekten işsizler ve çok işe yarayabilirler ve her okulda bu ekipler kurulabilir, eşitlikçi bir ilişkiyle yürütürler. Her çocuğu çocuk psikiyatristinin görmesi gerekmiyor, her insanın bir psikiyatristi olması gerekmiyor; böyle bir şey yok, çoğumuz çok normal insanlarız. Aile de güzel bir şey, aile iyiye, eşitlikçiye, demokratikse, paylaşıyorsa tabii ki güzel. İster evliyen aile olurlar ister evli değilken aile olurlar ister 3 arkadaş "Biz aileyiz." derler. Aileye biraz öyle bakmamız gerekiyor diye düşünüyorum, çok uzatmak istemiyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Mesela aileyle ilgili düşünceleriniz benimkinden çok farklı Hocam.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - "Evli değilken" diyerek neyi kastettiniz?

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. SELÇUK CANDANSAYAR - İnsanlar birlikte de yaşayabilirler ve ona da biz "aile" diyebiliriz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, o da sizin görüşünüz ama aileyle ilgili bizim kavramımız da farklı. Bir de Anayasa'mıza göre de bir aile kavramı var, Türk Medeni Kanunu'na göre de bir aile kavramı var, hukuk sistemimizde de bir aile kavramı var; bir de değerlerimiz, geleneklerimiz göreneklerimiz açısından, inançlarımız açısından da aile kavramlarımız var. Ama dediğim gibi, bütün düşüncelere saygı duyuyorum, görüşlerin hepsine saygı duyuyorum. Gördüğünüz gibi, ben Beritan Hanım gibi... Çok nazik bir şekilde düşüncemi arz etmiş oldum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tabii, tabii. Ben de en az sizin kadar nazik olduğumu düşünüyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Üner Bey, ben de aynı nezaketle son bir cümle olarak size söz veriyorum soru sorulduğu için. Siz de konuşun çünkü kapatacağım. Bazı açıklamalarım da var Komisyona.

İSTANBUL AİLE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÜNER KARABIYIK - Sayın Başkanım, özellikle toplumsal değerlendirme sisteminin nasıl sansür olmayacağı sorusu tevdi edildi, bu hakikaten kritik bir soru. Anlatırken belki eksik izah ettik. Biz bunun düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar tarafından yapılmasını teklif etmiyoruz; biz bunun yapıcı ve yayıncı kuruluşlar tarafından yapılmasını, bu raporları düzenleyen psikolog, sosyolog, iletişimci uzmanların raporlarının düzenleyici ve denetleyici kuruluşlara

sunulmasını teklif ediyoruz. Düzenleyici, denetleyici kuruluşun da bu raporun fiilî olarak üretilen içerikle örtüşüp örtüşmediğini değerlendirmesini, herhangi bir uygunsuzluk olduğunda raporu düzenleyen uzman, yapımcı ve yayıncıya yaptırımların yöneltilmesini istiyoruz. Burada da çok somut tespitlerimiz var. Türkiye'de en çok izlenen 5 dizinin ratinglerini saniye saniye izledik ve bunlardaki aile temsillerini iletişim fakülteleriyle birlikte masaya yatırdık. Net bir şekilde şunu söylüyoruz: Dizilerde aile özellikle kötü gösteriliyor. Bunun bilimsel makalesini de yayınlayacağız ve burada senaryonun ne kadar önemli olduğu, çekim tekniklerinin, fon müziklerinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkacak.

Bir hususu daha belirtmek isterim. UNFPA'nın bir istatistiğinden bahsedildi. Siz aile içi şiddet başvuru hattı olarak bir yere başvuru çağırısı yaparsanız oraya yüzde 90 aileden gelir başvuru. Bir de eğlence ve fuhuş sektörüne yapalım bakalım, oraya ne kadar geliyor diye sormak istiyorum.

Bütün nezaketimle hürmet ediyorum efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, ben öncelikle, sunumları yapan bütün değerli katılımcıların hepsine ayrı ayrı hassaten çok teşekkür ediyorum. Son derece istifade ettiğimizi özellikle arz etmek isteriz. Zaten bu filmlerin yapımcılarını da çağırdık, onlarla da görüşeceğiz, çalışma sistemimiz içerisinde onlar da var, onları da değerlendireceğiz. Burada özellikle katkılarınız için hepinize ayrı ayrı tekrar şükranlarımı ifade ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Komisyonun 1/7/2026 ve 16/7/2026 tarihlerinde yapacağı toplantılara ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli arkadaşlar, yarın yine toplantımız var. Yarınki toplantımızda TOGED, Türkiye Bilişim Derneği ve Profesör Doktor Yavuz Samur'u dinleyeceğiz. Özellikle bu Bilişim Derneği ve Oyun Geliştiricileri Derneği önemli. Ondan sonra da kamu kurumlarını dinlemeye geçeceğiz. Ben kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum. 16 Temmuz Perşembe günü de X, YouTube, Instagram, Facebook, TikTok temsilcilerini değerlendireceğiz. Bugün aslında onları dinleyecektik, değerlendirecektik ama onlar hazırlanamadılar çok kısa bir şekilde; bunun için bugünkü toplantımızda değerlendiremedik.

Hepinize teşekkür ediyor, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.58